

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ČESKO-NĚMECKÝCH AREÁLOVÝCH STUDIÍ A GERMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Městské státy v SRN

Vedoucí práce: PhDr. Miroslava Kubatová Pitrová, Ph.D.

Autor práce: Dominika Kottová

Studijní obor: Evropská teritoriální studia – ČR a německy mluvící země

Ročník: 3

2015

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 11. května 2015

.....
Dominika Kottová

Zde bych ráda poděkovala PhDr. Miroslavě Kubatové Pitrové, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce, cenné rady, přínosné připomínky a vstřícný přístup.

ANOTACE:

Práce se zabývá organizací městských států v SRN. Uvedená problematika je poměrně složitá, proto se jí česká odborná obec de facto nezabývá. To zapříčiňuje nedostatek českých literárních zdrojů. Předkládaná práce se pokusí determinovat specifické postavení tří městských států v SRN. Výstupem práce je poté komparace zjištěných skutečností.

KLÍČOVÁ SLOVA: Spolková republika Německo, veřejná správa, městské státy, Berlín, Hamburk, Brémy.

ANOTATION:

The following thesis deals with the organisation of the city-states in Germany. The analysed issue is very complex and that is the reason why the Czech leading experts do not engage themselves in it. This also causes the lack of literary sources. The author of the presented thesis will try to determine the specific position of three German city-states. The target of this thesis is to compare the ascertained facts with the reality.

KEY WORDS: Federal republic of Germany, public administration, city-states, Berlin, Hamburg, Bremen

OBSAH

ÚVOD	6
1. Politický systém SRN	8
1.1 Obecná charakteristika SRN	8
1.2 Dělbba moci	10
1.2.1 Moc výkonná.....	10
1.2.2 Moc zákonodárná	12
2. Veřejná správa	15
2.1 Veřejná správa.....	15
2.2 Administrativní členění.....	17
3. Městské státy	19
3.1 Hanza	20
3.2 Městské státy a jejich ústavy.....	20
4. Městský stát Berlín.....	22
4.1 Historie.....	22
4.2 Orgány.....	24
4.2.1 Rada/vláda.....	25
4.2.2 Primátor/prezident.....	26
4.2.3 Zastupitelstvo/poslanecká sněmovna	26
4.3 Obvody	28
5. Městský stát Hamburk	31
5.1 Historie.....	31
5.2 Orgány.....	33
5.2.1 Rada/vláda.....	34
5.2.2 Primátor/prezident.....	34
5.2.3 Zastupitelstvo/parlament	35
5.3 Obvody	36
6. Městský stát Brémy.....	38
6.1 Historie.....	38
6.2 Orgány.....	40
6.2.1 Rada/vláda.....	40
6.2.2 Zastupitelstvo/parlament	41
6.3 Obvody	42
7. Srovnání Berlína, Hamburku a Brém.....	44
7.1 Historické aspekty.....	44
7.2 Vrcholné orgány.....	44
7.3 Správní úroveň	46
ZÁVĚR	47
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	49
SEZNAM PŘÍLOH.....	55

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá popisem a analýzou veřejné správy městských států ve Spolkové republice Německo (dále jen SRN). Výběr tématu byl jednoznačný, neboť mne problematika německé veřejné správy (dále jen VS) zajímala již od prvních přednášek veřejné správy, tj. od prvního ročníku studia na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Proto jsem se rozhodla zacílit svou bakalářskou práci právě do této oblasti.

Velmi zajímavým tématem se poté jeví problematika městských států v SRN. Jedná se o téma, které není v České republice dosud zpracováno. Jedním z důvodů nezájmu je neexistence českých zdrojů a složitost organizace VS v SRN. Pro mne představuje absence českých zdrojů výzvu a dále možnost se zdokonalit v německém odborném jazyce.

Cílem bakalářské práce je deskripce a analýza tří městských států SRN, Berlína, Hamburku a Brém. Přiblíží jejich specifické postavení v organizaci německé VS, determinuje jejich uspořádání, představí jednotlivé orgány. Zajímavé dále bude porovnat rozdíly mezi jednotlivými městskými státy, pokud rozdíly existují.

Předpokladem je, že rozdíly existují. Každý stát mohl získat své zvláštní postavení na základě různých specifik. Rozdílná je velikost a počet obyvatel, z toho může vyplývat i různá velikost a složení jednotlivých orgánů. Dalším důležitým faktorem bude porovnávání historických konotací.

Práce je členěna do sedmi hlavních kapitol. První kapitola se zabývá charakteristikou SRN. Druhá kapitola determinuje veřejnou správu v SRN a administrativním členěním SRN. Ve třetí kapitole je nastíněna definice městských států a jejich ústav. Následující kapitoly jsou věnovány Berlínu, Hamburku a Brémám, jejich členění, organizační struktuře, orgánům. Poslední kapitola je pak zasvěcena porovnání tří městských států.

Velmi obtížná je a bude práce s odborným jazykem. Řada termínů je pro českého čtenáře obtížnější či dokonce neznámá.

Práce je vypracována na základě analyticko-empirického přístupu. Práce je vytvořena na základě studia odborné literatury, německých odborných knih o organizaci v městských státech, knih o historii SRN a odborných politických a právních článků a informací z relevantních internetových zdrojů, především z webových stránek (Spolkového sněmu a oficiálních stránek městských států v SRN). Vzhledem

k neexistenci českých zdrojů, které se problematikou veřejné správy v německých městských státech zabývají, je zde čerpáno zejména z německé odborné literatury. České texty byly použity jako metodologický zdroj či pro obecné studium evropské veřejné správy.

Obtížná dostupnost všech zdrojů byla i důvodem využívání meziknihovní výpůjčky, která je velmi náročná na čas, přesto představuje stěžejní bod k vypracování bakalářské práce. K některým zdrojům bylo poté i přesto nemožné se dostat.

1. Politický systém SRN

1.1 Obecná charakteristika SRN

Spolková republika Německo není státem unitárním, nýbrž složeným. Tento typ států se skládá ze dvou a více jednotek, které jsou navenek reprezentovány jako celek. V případě SRN se jedná o federaci složenou z 16 spolkových zemí, z nichž tři představují tzv. městské státy. V případě federace vykonávají jednotlivé spolkové země svou státní moc, mají orgány soudní, zákonodárné i výkonné. Určité segmenty státní moci jsou přenechány celku.¹

Federalismus nabízí různé možnosti rozdělení pravomocí a činností mezi Spolkem a spolkovými zeměmi. Německý federalismus se nazývá kooperativní federalismus. Úkoly a činnosti jsou na obou úrovních dle zákonů rozdělené. Některé funkce plní výlučně Spolek, jiné jsou ponechány spolkovým zemím. Kooperace mezi zeměmi a Spolkem má i značný stranickopolitický význam. Spolkové země mohou s pověřením Spolku vykonávat i některé administrativní úkony a vykonávat celkovou spolkovou správní administrativu, to však neplatí vždy.²

Článek 20 GG definuje SRN jako demokratický sociální stát. Při vyhlásování státních norem je v SRN kladen důraz na jednotlivé sociální oblasti. Sociální stát zajišťuje sociální jistoty a blahobyt občanů a pokud možno jim vytváří rovné podmínky pro život v sociální oblasti.³

Německý politický systém lze charakterizovat jako parlamentarismus, někteří politologové jej nazývají konkrétněji kancléřským parlamentarismem.⁴ V parlamentních systémech je typická kooperace mezi mocí výkonnou a zákonodárnou.⁵

Německý model parlamentarismu bývá označován jako racionalizovaný parlamentarismus. Tento systém zabraňuje politickým stranám neschopným zaplnit

¹ ADAMOVI, Karolina a Ladislav KRÍŽKOVSKÝ. Základy politologie. 2. dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 219-220.

² SCHUBERT, Klaus a Jürgen WAGNER. Federalismus a nové teritoriální členění: Ztroskotání spojení spolkových zemí Berlín a Braniborsko a zvláštnosti německého federalismu. Politologický časopis [online]. 1997, č. 1, s. 69-82 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/1997/1/199714Schubert,WagnerFederalismus%20a%20nove%20teritorialni%20cleneni.pdf>>.

³ ADAMOVI, Karolina a Ladislav KRÍŽKOVSKÝ. Základy politologie. 2. dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 200.

⁴ STRAHALOVÁ, Šárka. Spolková republika Německo: koaliční proměny kancléřské demokracie. In: DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. Základní modely demokratických systémů: komparace politických systémů. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2008, s. 189.

⁵ HLOUŠEK, Vít, Lubomír KOPEČEK a Jakub ŠEDO. Politické systémy. 1. vyd. Brno: Barrister, 2011, s. 82.

většinu parlamentu, znemožňovat funkce jiných institucí, je charakteristický konstruktivním vyjádřením nedůvěry, které minimalizuje přílišné obměňování vlád. Spolkový kancléř je tedy odvolatelný pouze, když absolutní většina parlamentu zvolí ihned nového spolkového kancléře.⁶

Poprvé se v dokumentu GG objevilo spojení – konstruktivní vyjádření nedůvěry, což znamená, jak již bylo výše zmíněno, že Spolkový sněm může odvolat spolkového kancléře z funkce, ale zároveň musí zvolit i kancléře nového.⁷

Základním právním dokumentem pro SRN postaveným na demokratických principech je Základní zákon (*Grundgesetz - GG*), který byl vydán 23. května 1949. Základní zákon je ústavou SRN a platí pro celé území Spolku. Jeho články 1-20 jsou nezrušitelné.⁸ Články 1-19 se zabývají základními lidskými právy, článek 20 ustanovuje formu státního uspořádání.⁹

Článek 28 GG pojednává o principech republikánského, demokratického a sociálního státu, které musí všechny spolkové země, tedy i městské státy, plnit na základě Základního zákona. Spolková vláda kontroluje ústavní pořádek zemí, aby odpovídal 1. a 2. odst. čl. 28 GG.

Základní zákon měl zamezit tomu, aby se opakovala historie Výmarské republiky. Výmarská republika vznikla na popud vítězů 1. světové války a její ústava byla založena na teorii, kde lid vládne prostřednictvím Říšského sněmu. Ústava byla dělena do dvou částí. První část se zabývala podobou republiky, až druhá část Výmarské ústavy pojednávala o základních lidských právech a povinnostech. Mimo jiné byly Výmarskou ústavou říšskému prezidentovi přiřknuty velké pravomoci, což později zapříčinilo rozklad parlamentního systému a vývoj autoritativního prezidentského režimu.¹⁰ Autoři Základního zákona vytvořili dokument, který ukotvil základní lidská práva a svobody. Dodržování lidských práv se tak stalo základem Německé spolkové republiky. Stejně jako tento dokument mělo být i nové státní zřízení pouze prozatímní. Stanovisko prozatímnosti vyjádřili ministerští předsedové v červenci roku 1948

⁶ STRAHALOVÁ, Šárka. Spolková republika Německo: koaliční proměny kancléřské demokracie. In: DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. Základní modely demokratických systémů: komparace politických systémů. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2008, s. 45 a 193.

⁷ NOVOTNÝ, Lukáš. Stručná historie států: Spolková republika Německo. 1. vyd. Praha: Libri, 2014, s. 36-39.

⁸ RECHTLIGE GRUNDLAGEN. Grundgesetz. Bundestag.de [online]. ©DEUTSCHER BUNDESTAG [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.bundestag.de/grundgesetz>.

⁹ MÜLLER, Helmut M, Karl-Friedrich KRIEGER, Hanna VOLLRATH a Ivona ŘEZANKOVÁ. Dějiny Německa. 2. aktualisierte und erw. Aufl. Překlad František Kubů. Praha: Lidové noviny, 1995, s. 342.

¹⁰ Tamtéž, s. 229 a 236.

v Koblenzi (*Koblenz*), protože nesouhlasili s prohloubením rozdělení země na západ a východ. Článek 146 GG udává, že v den platnosti nové ústavy, ztrácí svou platnost Základní zákon.¹¹

Politické strany vytváří politická rozhodnutí, i tento fakt byl poprvé definován až v Základním zákoně. Všechny politické strany musí respektovat zásady demokracie a zároveň musí ctít obsah Základního zákona.¹²

1.2 Dělbá moci

Státní moc je tradičně rozdělována do tří oblastí, na moc výkonnou, zákonodárnou a soudní. Tyto tři složky se navzájem vyrovnávají a kontrolují, aby nedošlo k velkému rozmachu či zneužití ani jedné ze složek. Vztahy mezi jednotlivými mocemi fungují tedy na principu vzájemných brzd a garancí.¹³

Níže je přiblížena moc výkonná a zákonodárná. Vrcholnou instancí soudní moci je Spolkový ústavní soud v Karlsruhe.¹⁴

1.2.1 Moc výkonná

V SRN spadá moc výkonná do gesce spolkové vlády v čele se spolkovým kancléřem a spolkového prezidenta.¹⁵

Spolková vláda

Spolková vláda (*Bundesregierung*) je tvořena spolkovým kancléřem a spolkovými ministry. Spolkového kancléře volí Spolkový sněm na základě většinového volebního systému. Jednotlivé ministry jmenuje a odvolává spolkový prezident (*Bundespräsident*), činí tak však na návrh spolkového kancléře.

¹¹ MÜLLER, Helmut M, Karl-Friedrich KRIEGER, Hanna VOLLRATH a Ivona ŘEZANKOVÁ. Dějiny Německa. 2. aktualisierte und erw. Aufl. Překlad František Kubů. Praha: Lidové noviny, 1995, s. 336 a 342.

¹² NOVOTNÝ, Lukáš. Stručná historie států: Spolková republika Německo. 1. vyd. Praha: Libri, 2014, s. 36-39.

¹³ ADAMOVIČ, Karolína a Ladislav KRÍŽKOVSKÝ. Základy politologie. 2. dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 197.

¹⁴ DAS GERICHT. Geschichte. Bundesverfassungsgericht.de [online]. ©BUNDESVERFASSUNGSGERICHT [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: http://www.bundesverfassungsgericht.de/DE/Das-Gericht/Geschichte-des-Bundesverfassungsgerichts/geschichte-des-bundesverfassungsgerichts_node.html.

¹⁵ STAHALOVÁ, Šárka. Spolková republika Německo: koaliční proměny kancléřské demokracie. In: DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. Základní modely demokratických systémů: komparace politických systémů. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2008, s. 192.

Spolková vláda přijímá rozhodnutí o vnitropolitických i zahraničních otázkách a zároveň má právo zákonodárné iniciativy a vydávat vládní nařízení. Funkční období ministrů je čtyřleté, tedy stejné jako funkční období spolkového kancléře.¹⁶

Spolkový kancléř

Na základě Základního zákona byly spolkovému kancléři (*Bundeskanzler*) přiděleny velké pravomoci. Spolkový kancléř je tím, kdo navrhuje jména ministrů a spolkový prezident je v závislosti na to jmenuje. Na stejném principu může ministry i odvolat. Spolkový kancléř je vedoucím spolkového kabinetu (*Bundeskabinett*).¹⁷

*„Kancléřovo postavení v rámci politického systému je některými politology charakterizováno jako první mezi nerovnými.“*¹⁸

Současnou spolkovou kancléřkou je Angela Merkelová, která zastupuje politickou stranu CDU.¹⁹

Spolkový prezident

Spolkový prezident (*Bundespräsident*) je volen na funkční období trvající pět let a může být zvolen na dvě funkční období. Spolkový prezident SRN plní převážně funkce reprezentativní, jeho pozice byla při sestavování Základního zákona oslabena. Spolkový prezident má např. právo jmenovat členy vlády, vysoké úředníky a soudce, svým podpisem akceptuje návrhy vlády.²⁰ Prezident je volen Spolkovým shromážděním, které se setkává vždy jednou za pět let, pouze proto, aby mohlo spolkového prezidenta zvolit.²¹ Spolkové shromáždění (*Bundesversammlung*) je orgán,

¹⁶ STAHALOVÁ, Šárka. Spolková republika Německo: koaliční proměny kancléřské demokracie. In: DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. Základní modely demokratických systémů: komparace politických systémů. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2008, s. 192;

KANZLERAMT. Wahl der Bundeskanzlerin. Bundeskanzlerin.de [online]. © 2015 Presse- und Informationsamt der Bundesregierung [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: http://www.bundeskanzlerin.de/Webs/BKin/DE/Kanzleramt/WahlDerBundeskanzlerin/wahl_der_bundeskanzlerin_node.html.

¹⁷ BUNDESKANZERIN. Aufgaben der Bundeskanzlerin. Bundeskanzlerin.de [online]. © 2015 Presse- und Informationsamt der Bundesregierung [cit. 2015-01-16]. Dostupné z: http://www.bundeskanzlerin.de/Webs/BKin/DE/Kanzleramt/Aufgaben/aufgaben_der_kanzlerin_node.htm

¹⁸ STAHALOVÁ, Šárka. Spolková republika Německo: koaliční proměny kancléřské demokracie. In: DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. Základní modely demokratických systémů: komparace politických systémů. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2008, s. 192.

¹⁹ BUNDESKANZERIN. Aufgaben der Bundeskanzlerin. Bundeskanzlerin.de [online]. © 2015 Presse- und Informationsamt der Bundesregierung [cit. 2015-01-16]. Dostupné z: http://www.bundeskanzlerin.de/Webs/BKin/DE/AngelaMerkel/angela_merkel_node.html;jsessionid=D782BCF32EAD5DA59303F0036EBC3884.s2t2.

²⁰ Čl. 54 GG.

²¹ HALÁSKOVÁ, Martina. Veřejná správa a služby v zemích Evropské unie. 1.Vyd. Ostrava: VŠB-TU, 2012, s. 34.

který je tvořen členy Spolkového sněmu, ale také členy zemských parlamentů. Ke zvolení spolkového prezidenta se používá většinový volební systém.²² Současným spolkovým prezidentem je Joachim Gauck.²³

1.2.2 Moc zákonodárná

Vrcholným orgánem moci zákonodárné v SRN je Spolkový sněm. Do moci zákonodárné spadá poté ještě Spolková rada.²⁴

Spolkový sněm

Spolkový sněm (*Bundestag*) je volen každé čtyři roky. Poslanci volí ze svých řad předsedu Spolkového sněmu.²⁵

Volby do Spolkového sněmu jsou poměrně složité. Počet zvolených však není stálý. Minimální počet mandátů v *Bundestagu* je 598, z nichž je 299 voleno přímo. Volič má k dispozici dva hlasy, přičemž jeden uděluje konkrétnímu kandidátovi. Kandidáti s největším počtem hlasů pak usednou do křesel Spolkového sněmu. Druhý hlas je poté udělován politickým stranám, které mají připravené kandidátní listiny s konkrétním pořadím členů dané strany. Počet obdržných hlasů rozhodne o tom, zda bude politická strana ve Spolkovém sněmu zastoupena, pakliže obdrží minimálně 5 % druhých hlasů je ve Spolkovém sněmu zastoupena. Počet křesel, která budou mít konkrétní politické strany k dispozici, se uděluje proporčně. Pokud politická strana obdrží více přímých mandátů, než jí podle proporčního systému druhých hlasů náleží, vznikají tzv. převislé mandáty, proto se počet poslanců zvyšuje.²⁶ Poslední volby do Spolkového sněmu se uskutečnily v roce 2013. Od posledních voleb má Spolkový sněm 631 poslanců.²⁷

²² Čl. 54 GG.

²³ Poznámka autorky.

²⁴ STAHALOVÁ, Šárka. Spolková republika Německo: koaliční proměny kancelářské demokracie. In: DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. Základní modely demokratických systémů: komparace politických systémů. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2008, s. 195.

²⁵ RECHTLIGE GRUNDLAGEN. Grundgesetz. Bundestag.de [online]. ©DEUTSCHER BUNDESTAG [cit. 2015-03-16]. Dostupné z:

http://www.bundestag.de/bundestag/aufgaben/rechtsgrundlagen/grundgesetz/gg_03/245126.

BRŮŇA, Miroslav. Veřejná správa (Po startu reformy). Praha: Tiskárna VM, 2002, s. 34.

²⁶ POLITIK. Wahl des Bundestages. Bpb.de [online]. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z:

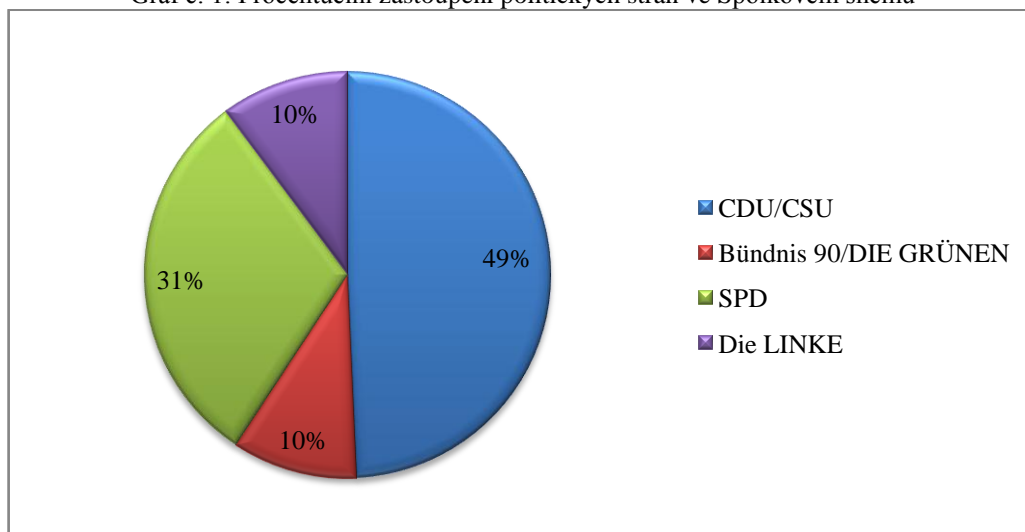
<http://www.bpb.de/politik/grundfragen/24-deutschland/40438/wahl-bundestag>.

²⁷ DEUTSCHER BUNDESTG. Was macht der Bundes-Tag?. Bundestag.de [online]. ©DEUTSCHER BUNDESTAG [cit. 2015-03-16]. Dostupné z:

http://bundestag.de/leichte_sprache/was_macht_der_bundestag/.

Spolkový sněm funguje jako kontrolní orgán pro činnosti vlády, dále schvaluje např. státní rozpočet a volí spolkového kancléře a zároveň představuje v SRN vrcholný orgán moci zákonodárné.²⁸

Graf č. 1: Procentuelní zastoupení politických stran ve Spolkovém sněmu

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z:
http://bundestag.de/bundestag/wahlen/wahlergebnisse_2013/213818.

Graf č. 2: Zastoupení politických stran ve spolkovém sněmu

Zdroj: převzato z: http://bundestag.de/bundestag/wahlen/wahlergebnisse_2013/213818.

Na základě grafů je možné sledovat, jaké politické strany jsou ve Spolkovém sněmu zastoupeny. Patří mezi ně: Christlich Demokratische Union Deutschlands

²⁸ DER BUNDESTAG. Funktion und Aufgaben. Bundestag.de [online]. ©DEUTSCHER BUNDESTAG [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://bundestag.de/bundestag/aufgaben>.

(CDU)²⁹, Christlich-Soziale Union in Bayern (CSU)³⁰, Bündnis 90/Die Grünen³¹, Sozialdemokratische Partei Deutschlands (SPD)³² a Die Linke³³.

Spolková rada

Spolková rada se skládá z 69 zástupců vlád spolkových zemí a tvoří rovněž orgán moci zákonodárné. Svě zástupce si zvolí každá spolková země dle svého uvážení. Spolková rada není druhou komorou parlamentu a v ostatních zemích se podobný orgán nevyskytuje. Každá spolková země ve Spolkové radě disponuje různým počtem hlasů. Počet hlasů je odvislý od počtů obyvatel spolkové země. Nejmenší počet představují tři a nejvyšší počet pak šest hlasů. Rozhodnutí všech zástupců z jedné spolkové země musí být poté jednotné. To znamená, že členové Spolkové rady nemohou své hlasy udělit podle své vlastní vůle, nýbrž podle toho jak rozhodne zemská vláda (tzv. imperativní mandát).

Žádný spolkový zákon nemůže vstoupit v platnost, aniž by neprošel Spolkovou radou. Některé spolkové zákony mohou být přijaty, pouze pokud s nimi Spolková rada vysloveně souhlasí. Kromě této skutečnosti disponuje Spolková rada i zákonodárnou iniciativou.³⁴

Zastoupení spolkových zemí ve Spolkové radě:

Bádensko-Virtembersko zastupuje 6 členů, Bavorsko 6, Berlín 4, Braniborsko 4, Brémy 3, Hamburk 3, Hesensko 5, Meklenbursko-Přední Pomořansko 3, Dolní Sasko 6, Severní Porýní-Vestfálsko 6, Porýní-Falc 4, Sársko 3, Sasko 4, Sasko-Anhaltsko 4, Šlésvicko-Holštýnsko 4 a Durynsko 4 členové.³⁵

²⁹ Křesťansko demokratická unie Německa.

³⁰ Křesťansko-sociální unie v Bavorsku.

³¹ Spojenectví 90/Zelení.

³² Sociálnědemokratická strana Německa.

³³ Strana levice.

³⁴ RECHTLIGE GRUNDLAGEN. Grundgesetz. Bundestag.de [online]. ©DEUTSCHER BUNDESTAG [cit. 2015-03-16]. Dostupné z:

http://www.bundestag.de/bundestag/aufgaben/rechtsgrundlagen/grundgesetz/gg_04/245128.

BRŮŇA, Miroslav. Veřejná správa (Po startu reformy). Praha: Tiskárna MV, 2002, s. 34;

POLITIK. Bundestag. Bpb.de [online]. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z:

<http://www.bpb.de/politik/grundfragen/24-deutschland/40449/bundesrat>;

AUFGABEN. Gesetzgebung. Bundesrat.de [online]. © 2015 Bundesrat [cit. 2015-03-16]. Dostupné z:

<http://www.bundesrat.de/DE/aufgaben/gesetzgebung/gesetzgebung-node.html>.

³⁵ NĚMECKO: Vnitropolitická charakteristika. Spolková rada. Businessinfo.cz [online]. © Zastupitelský úřad Berlín (Německo) [cit. 2015-03-16]. Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/nemecko-vnitropoliticka-charakteristika-19042.html#sec2>.

2. Veřejná správa

2.1 Veřejná správa

Správa se dá chápat z různých úhlů pohledu. Jedná se o různá vymezení, dle času a prostoru, věcné a lidské přiměřenosti, kultury a jednotlivých subkultur. Správa dostává rozměr historický, územní, technický, etický a kulturní. Z těchto rozměrů se později zformovaly např. veřejná správa, místní samospráva a soukromá správa.³⁶

Správu je možné rozdělit do dvou skupin, na správu veřejnou a na správu soukromou. Správa veřejná se zabývá především zájmem společnosti a správa soukromá, jak už její samotný název napovídá, zájmem soukromým. Není možné, abychom tyto dvě složky od sebe úplně oddělili, neboť orgány zabývající se správou veřejnou mohou pověřit i orgány správy soukromé.

Veřejná správa je soustava činností vykonávaných ve veřejném zájmu. Jak již bylo výše zmíněno od veřejné správy, můžeme odlišit správu soukromou. Soukromá správa se pak zabývá soukromým zájmem (např. správa majetku). Soukromá správa není tolik kontrolována a nepodléhá tolik právnímu řádu jako správa veřejná. I přes odlišnosti tyto dvě správy od sebe nemůžeme úplně oddělit. Dle dělby moci lze veřejnou správu zařadit do moci výkonné.

Veřejná správa se skládá ze dvou subsystémů, ze státní správy a samosprávy. Státní správa je taková správa, kterou uskutečňuje stát a je provozována např. pomocí orgánů vlády, ministerstev, správních úřadů a veřejných ozbrojených sborů.

Pro činnost státní správy jsou typické zákony. Státní správa je tedy činností podzákonnou, výkonnou a nařizovací. To znamená, že státní správa aplikuje zákony, drží se právních řádů a právních předpisů. Nařizovací činnost se pak projevuje u závaznosti a vynutitelnosti normativních a individuálních právních aktů.

Územní samospráva je správa, kterou provozují jiné jednotky než je stát. Samospráva se od veřejné správy liší způsoby vykonávání. Soustřeďuje se na vlastní záležitosti, a tím se podobá správě soukromé. Evropská unie je zastáncem trendu, že by se na základních stupních samosprávy měly rozšiřovat pravomoci.³⁷

Německo je představitelem smíšeného systému VS. Mimo SRN využívá smíšený model VS i Česká republika. *„Lze jej charakterizovat jako institucionální a*

³⁶ VÍTEK, Miloš. Správní věda. Hradec Králové: Gaudeamus, 1997, s. 7.

³⁷ BRŮŇA, Miroslav. Veřejná správa (Po startu reformy). Praha: Tiskárna MV, 2002, s. 14-17.

*personální prolnutí státní správy a územní samosprávy, správněji patrně výkonu státní správy a realizace práva na územní samosprávu. Protože jde o smíšení dvou nesourodých systémů, vyústil velmi brzy tento správní model v nepatřičné ovlivňování výkonu státní správy orgány územních samospráv, v nastolení právní nerovnosti mezi samosprávami obcí a nakonec, k velkému překvapení, i ve financování výkonu státní správy z rozpočtů územních samospráv.*³⁸

Veřejná správa v SRN je součástí moci výkonné. Současná organizace veřejné správy v SRN je postavena na základech Německé spolkové republiky (dále jen NSR). Po sjednocení Německa v 90. letech 20. stol. byl nastaven i pro východní země, tedy země bývalé Německé demokratické republiky (dále jen NDR), stejný systém správy jako v NSR.

Správa v NSR a NDR byla v obou zemích značně rozdílná. V NDR byly základní správní jednotkou okresy, nejednalo se zde o správu demokratickou. Demokratická veřejná správa má dvě složky státní správy, ale i samosprávu, tento subsystem v NDR absentoval. V NSR byla po 2. světové válce zavedena správa demokratická, která má dva znaky: státní správu, ale také samosprávu. Přejít na demokratickou správu byl v NDR snazší než v jiných státech bývalého východního bloku. Protože systém v bývalé NSR byl vodítkem a předlohou pro NDR. Po znovusjednocení nastává v NDR proces decentralizace.³⁹

Oba německé státy byly sjednoceny v roce 3. října 1990, tento den se slaví Den německé jednoty. Znovusjednocený Berlín se stal opět hlavním městem Spolkové republiky Německo.⁴⁰

V SRN má základní samosprávná jednotka – obec – poměrně velké pravomoci. Na své úrovni spravuje množství činností. Plní funkci samosprávnou a zároveň správní činnosti, které jim byly delegovány státem – Spolkem, nebo spolkovými zeměmi, v takových případech mluvíme o přenesené působnosti

³⁸ PITROVÁ, Mirka. Obce ve Spolkové republice Německo - vývoj a současný stav [online]. E-polis.cz, 4. červen 2008. [cit. 2015-01-13]. Dostupné z WWW: <http://www.e-polis.cz/komparace/278-obce-ve-spolkove-republice-nemecko-vyvoj-a-soucasny-stav.html>;

KUPKA, Jaroslav. Perspektivy smíšeného modelu veřejné správy/1 [online]. Moderniobec.cz, 1. 12. 2011. [cit. 2015-04-25]. Dostupné z WWW: <http://moderniobec.cz/perspektivy-smiseneho-modelu-verejne-spravy-1/>.

³⁹ PITROVÁ, Mirka. Obce ve Spolkové republice Německo - vývoj a současný stav [online]. E-polis.cz, 4. červen 2008. [cit. 2015-01-13]. Dostupné z WWW: <http://www.e-polis.cz/komparace/278-obce-ve-spolkove-republice-nemecko-vyvoj-a-soucasny-stav.html>.

⁴⁰ WOLFRUM, Edgar. Zdařilá demokracie: Dějiny Spolkové republiky Německo od jejích počátků až po dnešek. Stuttgart: Klett-Cotta, 2008, s. 382.

Zvláštním případem v SRN jsou tzv. městské státy, Berlín, Hamburk a Brémy, v těchto městech je organizace místní správy specifická.⁴¹

Základní samosprávním jednotu představuje v SRN, jak již bylo výše zmíněno, obec (*Gemeinde*). Na obecní úrovni se řeší především otázky ochrany životního prostředí, veřejné a veřejně prospěšné služby. Z důvodu menší finanční zatíženosti obcí, se sdružují do spolků. Větší svazy obcí se nazývají *Verbandsgemeinden*.⁴²

Pro spolkové země SRN je typická třístupňová správa. Prvním a nejnižším stupněm je obec, na druhém poté okres (*Landkreis*), na třetím a zároveň nejvyšším stupni země (*Land*).

Úředník zabývající se veřejnou správou má v SRN velmi prestižní postavení. Někteří úředníci jsou do svých funkcí jmenováni doživotně. Všichni úředníci musí dodržovat zákony, musí omezit nebo úplně eliminovat vedlejší výdělečné činnosti a nesmí přijímat dary.⁴³

2.2 Administrativní členění

SRN je federativní republika. Nejvyšší úrovní je úroveň Spolku (*Bund*). Do které se řadí spolková vláda spolu se spolkovým kancléřem a spolkovým prezidentem, ale také Spolkový sněm a Spolková rada. Další úroveň je úroveň zemská. Zemskou úroveň představuje 16 spolkových zemí (*Bundesländer*). Spolkovými zeměmi jsou: Bádensko-Virtembersko, Bavorsko, Berlín, Braniborsko, Brémy, Hamburk, Hesensko, Meklenbursko-Přední Pomořansko, Dolní Sasko, Severní Porýní-Vestfálsko, Porýní-Falc, Sársko, Sasko, Sasko-Anhaltsko, Šlesvicko-Holštýnsko a Durynsko. Jednotlivé spolkové země mají vlastní zemské ústavy, sněmy a zemské vlády. Tři ze spolkových zemí jsou tzv. městské státy, na které se zaměřuje předkládaná práce. Jedná se o Berlín, Hamburk a Brémy. Spolkové země a Spolek tvoří celek - německý stát (*Gesamtstaat*). Třetí základní úrovní je úroveň komunální. V SRN nalézt přibližně přes 13 tisíc obcí.⁴⁴

⁴¹ HALÁSKOVÁ, Martina. Veřejná správa a služby v zemích Evropské unie. 1.Vyd. Ostrava: VŠB-TU, 2012, s. 114-115.

⁴² LACINA, Karel. Evropská veřejná správa. Praha: EUPRESS, 2007, s. 49-50.

⁴³ Tamtéž, s. 50 a 51.

⁴⁴ EVROPA. Německo. Mzv.cz [online]. [cit. 2015-01-16]. Dostupné z http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/nemecko/#. PITROVÁ, Mirka. Obce ve Spolkové republice Německo - vývoj a současný stav [online]. E-polis.cz, 4. červen 2008. [cit. 2015-01-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.e-polis.cz/komparace/278-obce-ve-spolkove-republice-nemecko-vyvoj-a-soucasny-stav.html>>.

Tabulka 1: Přehled spolkových zemí⁴⁵

Spolková země	Německý název	Hlavní město
Bádensko-Virtembersko	Baden-Württemberg	Stuttgart
Bavorsko	Bayern	München
Berlín	Berlin	Berlin
Braniborsko	Brandenburg	Potsdam
Brémy	Bremen	Bremen
Hamburk	Hamburg	Hamburg
Hesensko	Hessen	Wiesbaden
Meklenbursko-Přední Pomořansko	Mecklenburg-Vorpommern	Schwerin
Dolní Sasko	Niedersachsen	Hannover
Severní Porýní-Vestfálsko	Nordrhein-Westfalen	Düsseldorf
Porýní – Falc	Rheinland-Pfalz	Mainz
Sársko	Saarland	Saarbrücken
Sasko	Sachsen	Dresden
Sasko – Anhaltsko	Sachsen – Anhalt	Magdeburg
Šlesvicko – Holštýnsko	Schleswig – Holstein	Kiel
Durynsko	Thüringen	Erfurt

Zdroj:vlastní na základě údajů http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/nemecko/#.

Správní členění Německa vychází z historie. Od středověku se územní správa značně měnila. Na německém území se objevovala vévodství, království a rezidence, knížectví, nebo markrabství. Po napoleonských válkách zde byl vytvořen Rýnský spolek a počet územních jednotek se značně zredukoval. V 19. století na území Německa dominovalo Prusko, které zemi sjednotilo do Německého císařství. Dvě světové války jsou pak příčinou ztráty některých teritorií. Spolkové země, tak jak je známe dnes, většinou respektují historické hranice původních administrativních jednotek, ovšem před znovusjednocením se jich na území dnešní SRN nacházelo mnohem méně – 11, které vznikly po 2. světové válce. Na území bývalé NDR se rozkládalo 5 tzv. nových spolkových zemí.⁴⁶

⁴⁵ Hlavní města uvedená v tabulce jsou psána v německém originále.

⁴⁶ NOVOTNÝ, Lukáš. Stručná historie států: Spolková republika Německo. 1. vyd. Praha: Libri, 2014, s. 147.

3. Městské státy

Město lze definovat jako husté a uzavřené osídlení lidí. Je to soubor domů a veřejných budov, ve kterém se setkáváme s určitými právy a je správním, kulturním a hospodářským centrem určité oblasti. Stát je ohraničené území, kde působí státní aparát. Působí zde instituce, které mají za úkol vytvořit vhodné prostředí pro život lidí. Městský stát je pak takový stát, který má náležitosti měst a zároveň vlastní nezávislou ústavu.⁴⁷

Tabulka č. 2: Městské státy a počet obyvatel

Městský stát	Počet obyvatel
Berlín (hlavní město)	3 500 000
Hamburk (hanzovní město)	1 810 000
Brémy (hanzovní město)	666 000

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/nemecko-vnitropoliticka-charakteristika-19042.html#sec2>.

S počátky budování městských států lze hovořit i o počátcích veřejné správy. První městské státy vznikaly tisíce let před naším letopočtem např. ve starém Egyptě, Číně a Indii. Postupem času vznikaly i na evropském území a představují původní verzi veřejné správy. Jediným vzorem demokratické správy byly v tehdejší době pouze města, která se orientovala na Atény.⁴⁸

Městské státy v SRN stojí mimo zmíněný třístupňový systém veřejné správy. Jejich samospráva je především v případě Brém a Hamburku hlubokou tradicí. Všechny tři městské státy se člení na obvody (*Bezirk*).⁴⁹

Samotný pojem městský stát, nebo německy *Stadtstaat*, je pojmem správně právním. Termín je možné objevit v souvislosti s německým státem již v odborné literatuře Německé říše z 19. století, který se vžil pro označení bývalých říšských měst⁵⁰ a členů hanzy – Lübecku, Brém a Hamburku.

Pojmem *Stadtstaat* je označováno městské území, které je zároveň státem plnícím všechny funkce teritoriálních států.⁵¹

⁴⁷ Duden. [online]. [cit. 2015-01-16]. Dostupné z: <http://www.duden.de/rechtschreibung/Stadtstaat>.

⁴⁸ LACINA, Karel a Vladimír ČECHÁK. Evropské systémy veřejné správy. Praha: EUPRESS, 2005, s. 4-5.

⁴⁹ LACINA, Karel. Evropská veřejná správa. Praha: EUPRESS, 2007, s. 50.

⁵⁰ Svaté říše římské národa německého.

⁵¹ HOFFMANN, Hansjoachim akt. Ferdinand SCHWENKER. Kommunalpolitik in Berlin. In: KOST, Andreas a Hans-Georg WEHLING (Hrsg.). Kommunalpolitik in den deutschen Ländern: Eine Einführung, 2. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2010, s. 148.

3.1 Hanza

Zpočátku byla hanza sdružením obchodníků, později se do hanzy přidávala celá města, až vzniklo sdružení, které bránilo své členy proti nepřátelům. A mělo i své symboly, např. pečeť. Není možné určit přesné datum vzniku toho svazu, ale začal se formovat zhruba ve 12. století.

Kvůli nájezdům loupežníků a pirátů měla města potřebu se chránit, protože na území dnešní SRN de facto nefungovala ochrana měst ze strany státu, jako tomu bylo např. v Anglii. Spojená města pak mohla lépe prosazovat své hospodářské zájmy na zahraničních trzích, neboť měla větší sílu. Ve svém největším rozkvětu soustřeďoval spolek německé hanzy na 200 měst. Města spojovala náklady a vybavovala lodě.

Města, která se sdružovala do hanzy, se nazývala hanzovní města. Některá si tento název ponechala dodnes. Proto i v současnosti mluvíme o Hanzovním městě Brémách a Hanzovním městě Hamburku.

Vzkvétající obchod lákal více loupežníky, proto museli být obchodníci na svých cestách doprovázeni stráží. Největších terčem se stala města Lubek (*Lübeck*) a Hamburk, která byla napadána i Dány. Aby se především tato dvě města mohla lépe bránit, uzavřela dohodu s dalšími městy, patřil mezi ně např. Berlín, Frankfurt nad Odrou a Magdeburk. Dalšími členy hanzy byla v dnešním Německu města jako Rostock a Kolín nad Rýnem.

Postupem času města hanzu opouštěla, až zbyla pouze tři – Brémy, Hamburk a Lübeck. Tato tři města spolu spolupracovala nejdéle a byla jim posléze ponechána jejich nezávislost.⁵²

3.2 Městské státy a jejich ústavy

Městské státy disponují zároveň statusem spolkové země a musí stejně jako všechny ostatní spolkové země ctít zásady Základního zákona.

Městské státy však mají na rozdíl od ostatních spolkových zemí zvláštní (jiné) správní uspořádání, zakotvené ve vlastních ústavách. Správa městských států má v podstatě stejné funkce jako v ostatních spolkových zemích, jen se specifickým názvoslovím. Uspořádání a postavení těchto měst vychází hlavně z historie, a bude přiblíženo v nadcházejících kapitolách.

⁵² Deutschland im Mittelalter. [online]. [cit. 2015-01-16]. Dostupné z: <http://deutschland-im-mittelalter.de/Wirtschaft/Hanse>;
MÜLLER, Helmut M, Karl-Friedrich KRIEGER, Hanna VOLLRATH a Ivona ŘEZANKOVÁ. Dějiny Německa. 2. aktualisierte und erw. Aufl. Překlad František Kubů. Praha: Lidové noviny, 1995, s. 66.

Berlínská ústava (*Verfassung von Berlin - VvB*) říká v prvním článku, že je Berlín spolkovou zemí Německa a zároveň město. Stejně tak i to, že Základní zákon a zákony SRN jsou pro Berlín závazné. Ústava pro městský stát Berlín představuje vodítko při určování státní politiky, všechny zákony musí být v souladu s touto ústavou. VvB determinuje státní uspořádání a uvádí práva a povinnosti občanů, stejně tak jako funkce jednotlivých institucí.⁵³

Stejně tak Hamburská ústava (*Verfassung von Hamburg - VvH*) vyzdvihuje na svém počátku, že Svobodné hanzovní město Hamburk je spolkovou zemí SRN. Hamburk je demokratickým sociálním a právním státem.⁵⁴ Článek čtyři uvádí, že zde nejsou obecní a státní oblasti činností odděleny, determinuje smíšenou správu.

Brémská ústava (*Verfassung von Bremen - VvBr*) uvádí ve své třetí části, že Brémy nesou jméno Svobodné hanzovní město Brémy. V první části ústavy jsou rozepsána základní práva a povinnosti, která platí pro každého občana.⁵⁵

⁵³ Čl. 1 VvB.

BÜRGER UND STAAT. *Verfassung von Berlin*. Berlin.de [online]. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.berlin.de/sen/inneres/buerger-und-staat/verfassungs-und-verwaltungsrecht/verfassung-von-berlin/>.

⁵⁴ Čl. 3 VvH

⁵⁵ Část I. VvBr a čl. 64 VvBr.

4. Městský stát Berlín

Městský stát, a zároveň hlavní město SRN, Berlín se rozkládá v severozápadní části republiky. Leží uprostřed spolkové země Braniborsko. V minulosti se již jednalo o sloučení těchto dvou spolkových zemí, ale v roce 1996 návrh na sjednocení Braniborsko rezolutně odmítlo.⁵⁶

Mapa č. 1: Lokace Berlína⁵⁷

Zdroj: převzato z: <http://www.flaggen-server.de/dland1/01bl03.php>.

4.1 Historie

První zmínky o osadě, ze které o mnoho let později vyrostla německá metropole, pocházejí z roku 1237. V té době se na řece Sprévě rozkládala osada, nazývaná Kölln. Tento název dodnes nese i část dnešního berlínského obvodu Neukölln. Ve stejné době se nedaleko Köllnu rozkládala osada, která nesla název Berlín. Starý Berlín se nachází na území dnešního obvodu Berlína zvaného Mitte.

Osady Kölln a Berlín se často stávaly terčem loupežníků a zároveň byly ohrožovány nájezdy Mongolů, kteří obě města drancovali. Proto se v roce 1307 osady spojily v jednu, aby se mohly lépe ubránit. Zásadní událostí pro již spojená města byl vstup do hanzy. Díky této skutečnosti mohlo město začít obchodovat i s východní částí Evropy a vzkvétat. Když se poté rod Hohenzollernů ujal v Braniborsku moci, stal se Berlín kurfiřtským hlavním městem.

⁵⁶ IVORY, Michael. Velký průvodce national geographic: Německo. Brno: Computer Press, a.s., 2007, s. 50.

⁵⁷ Městský stát Berlína je na mapě SRN vyznačen červenou barvou.

Za vlády kurfiřta Fridricha Viléma posiloval Berlín-Kölln, od 18. století známý již pouze pod názvem Berlín, své postavení a otevřel své brány velkému počtu přistěhovalců.

V roce 1809 se uskutečnily v Berlíně volby prvních berlínských radních, které ovšem podléhaly omezením volebního práva. V letech, kdy bylo Prusko okupováno francouzskými vojsky, vznikaly všenněmecké nacionalistické ideje propagované buržoazií a intelektuály. Obyvatelstvo začalo snít o sjednoceném, svobodném, německém státě.⁵⁸

V 19. století se z Berlína stalo průmyslové centrum. Byla zde vybudována první železnice do Postupimi (*Potsdam*) a průmyslová revoluce měla za následek vystavění velkého počtu továren. Kvůli rozrůstající se pracovní třídě musely být ve městě vybudovány nové prostory pro bydlení mnoha dělníků, kteří mnohdy pracovali pouze za minimální mzdy, což vedlo k nepokojům a povstáním.

Ve stejném století byl založen též pruský parlament, ale dělníci nedisponovali volebním právem. Volební právo bylo soustředěno v tukách vyšší bohaté vrstvy obyvatelstva. Z pruského parlamentu vzešel nový kancléř, jmenovaný králem, Otto von Bismarck. Nový kancléř chtěl sjednotit Německo, což se mu po sérii válek s Francií, Dánskem a Rakouskem podařilo. V roce 1871 sjednotil Otto von Bismarck všechny německé státy v novou Německou říši, která měla hlavní město Berlín.

Hospodářská krize ve 30. letech minulého století zasáhla celý svět, a i Německo a jeho hlavní město. Zvyšovala se nezaměstnanost a znepokojený lid se začal bouřit. Díky nespokojenosti sílila podpora radikálních politických stran, levicových i pravicových. Nepokoje mezi levicí a pravicí měly za následek jmenování Adolfa Hitlera kancléřem. V roce 1933 po vypálení Říšského sněmu⁵⁹ se Hitler chopil moci. Po vypuknutí 2. světové války se také Berlín stal obětí leteckých náletů, a byla zničena majoritní částí města, které zaznamenalo mimo jiné i velký úbytek obyvatel. Po skončení 2. světové války bylo hlavní město Berlín spravováno vojsky Vítězných mocností⁶⁰. Na základě dohody bylo celé Německo, stejně jako jeho hlavní město rozděleno do čtyř okupačních zón. Sovětská vojska zabrala území budoucí NDR a

⁵⁸ LEE, Brigitte. Berlin. 1st ed. (1994/1995). English ed. Oxford, England: Berlitz, 1994, s. 12-14; SIMONIS, Damien. Berlín. Brno: Computer Press, 2009, s. 22-24.

⁵⁹ V roce 1933 byla budova Říšského sněmu zničena plameny, odsouzen byl za tento čin nevinný člověk. Pravými pachateli byly Hitlerovy oddíly SA. Pozn. autorky.

⁶⁰ Vítězné mocnosti = USA, Velká Británie, Francie a Sovětský svaz. Pozn. autorky.

vojska francouzská, britská a americká území budoucí NSR⁶¹. Samotné hlavní město Berlín bylo rozděleno na dvě části – západní a východní.⁶²

Bývalá NDR si zvolila Východní Berlín svým hlavním městem. Bonn byl poté hlavním městem NSR. Západní Berlín byl rozdělen do zón tří západních vítězných mocností. Takové uspořádání přineslo Berlínu zvláštní autonomní postavení v rámci NSR.⁶³

Konec 2. světové války neznamenal pro Berlín pouze rozdělení na východ a západ, ale zároveň město získalo rysy státu.⁶⁴

V roce 1947 se měl stát na základě voleb starostou města Berlína Ernst Reuter, který zastupoval politickou stranu SPD, s čímž Sověti zásadně nesouhlasili, proto se o rok později stal starostou pouze Západního Berlína. Po zavedení nové měny, západní marky, se rozdělení na východ a západ neustále prohlubovalo, což vyústilo v sovětskou blokádu Berlína a hlavním městem NSR se stal Bonn.⁶⁵

Život v obou částech Berlína byl značně odlišný a disparity mezi východem a západem začaly pobuřovat obyvatelstvo Východního Berlína. Východní Berličané začali stávkovat a utíkat do západní části města. Celkově z NDR emigrovaly miliony obyvatel, většina z nich použila k cestě za lepším životem únik přes Berlín. Vlny emigrací měly v 60. letech minulého století za následek stavbu proslulé Berlínské zdi.⁶⁶

V roce 1990 se východní a západní část Německa spojily, z čehož vzešla dnešní SRN a bylo rozhodnuto, že se Berlín stane opět hlavním městem.⁶⁷

4.2 Orgány

V městském státě Berlíně není výkon státní správy a samosprávy oddělen. Jak již bylo výše zmíněno, článek 1 Berlínské ústavy hovoří o Berlíně jako o městě a zároveň o státu. Berlín je municipalita s jednotným územím, které má jedno správní řídicí centrum pro městské i zemské záležitosti.

⁶¹ Do znovusjednocení se pro dnešní SRN používala v tzv. východním bloku, včetně Československa zkratka NSR, tedy Německá spolková republika. Název neevokoval dojem sjednoceného Německa.

⁶² SIMONIS, Damien. Berlín. Brno: Computer Press, 2009, s. 24-33.

⁶³ BUNDESREPUBLIK II. Streit um Berlin. Zeitclicks.de [online]. [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.zeitclicks.de/brd2/zeitclicks/zeit/politik/dieostpolitik/streit-um-berlin/>.

⁶⁴ HOFFMANN, Hansjoachim, akt. Ferdinand SCHWENKER. Kommunalpolitik in Berlin. In: KOST, Andreas a Hans-Georg WEHLING (Hrsg.). Kommunalpolitik in den deutschen Ländern: Eine Einführung, 2. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2010, s. 63.

⁶⁵ SIMONIS, Damien. Berlín. Brno: Computer Press, 2009, s. 24-33.

⁶⁶ LEE, Brigitte. Berlin. 1st ed. (1994/1995). English ed. Oxford, England: Berlitz, 1994., 22-26.

⁶⁷ SIMONIS, Damien. Berlín. Brno: Computer Press, 2009, s. 36-37.

Městský stát Berlín je administrativně členěn do obvodů (*Berzirk*), které na svém území vykonávají samosprávu. Obvody plní obdobné funkce jako obce v teritoriálních státech a jsou tedy součástí dvoustupňové správy.⁶⁸

Zemská správa je rozdělena do dvou stupňů. Nejvyšším úřadem je senát, další centrální úřady jako je např. policejní ředitelství, berlínský hasičský sbor a finanční správa, které ovšem podléhají správě senátu.

Druhou úroveň správy představují v Berlíně obvody. Obvody vykonávají na svém území samosprávu. Senát vykonává správu týkající se např. daní a plánování, ostatní úkoly jsou delegovány na obvody.

Přestože Berlín vystupuje jako jednotné město, rozděluje se zde do jisté míry komunální a zemská úroveň. Tento fakt s sebou přináší rozkol mezi otázkou centralizace a decentralizace.⁶⁹

V městském státě Berlíně je moc státní dělena na základě článku 3 VvB do tří složek, do moci výkonné, zákonodárné a soudní. Moc soudní je vykonávána nezávislými soudy. § 2 GerichtZustG⁷⁰ udává konkrétní výčet obvodů a také výčet konkrétní obvodních soudů, které mají pravomoc moc soudní v daném obvodu vykonávat. Každý obvodní soud sídlí v obvodu, ve kterém vykonává své pravomoci.

4.2.1 Rada/vláda

Po 2. Světové válce se v Berlíně začaly měnit názvy institucí. Magistrát (*Magistrat*) a městské shromáždění (*Stadtverordnetenversammlung*) se přejmenovaly na Senát (*Senat*) a poslaneckou sněmovnu (*Abgeordnetenhaus*).

Senát je ústřední výkonný orgán, který spravuje stát, také dohlíží i nad komunální úrovní, na které se podílejí obvody.⁷¹

Do senátu je primátorem/prezidentem⁷² jmenováno až 10 členů poslanecké sněmovny. V čele stojí primátor Berlína (*Regierender Bürgermeister*).⁷³ Mezi současné

⁶⁸ HOFFMANN, Hansjoachim a Ferdinand SCHWENKER. Kommunalpolitik in Berlin. In: KOST, Andreas a Hans-Georg WEHLING (Hrsg.). Kommunalpolitik in den deutschen Ländern: Eine Einführung, 2. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2010, s. 63

⁶⁹ Tamtéž, s. 64-65; Čl. 66 a 67 VvB.

⁷⁰ Gerichtszuständigkeitsgesetz – Zákon o příslušnosti soudů.

⁷¹ HOFFMANN, Hansjoachim, akt. Ferdinand SCHWENKER. Kommunalpolitik in Berlin. In: KOST, Andreas a Hans-Georg WEHLING (Hrsg.). Kommunalpolitik in den deutschen Ländern: Eine Einführung, 2. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften. 2010, s. 64.

⁷² Kvůli prolínání zemské a městské úrovně je u všech městských států SRN v českém jazyce možný dvojitý překlad jednotlivých funkcí a institucí.

⁷³ ČERMÁK, Jindřich. Berlín (Historie – Členění – Volby) [online]. E-polis.cz, 6. duben 2005. [cit. 2015-03-21]. Dostupné z WWW: <http://www.e-polis.cz/clanek/berlin-historie-cleneni-volby.html>; Čl. 55 VvB.

členy senátu patří tedy primátor Michael Müller (SPD) a dále Frank Henkel (CDU), Dilek Kolatová (SPD), Andreas Geisel (SPD), Sandra Scheeresová (SPD), Dr. Matthias Kollatz-Ahnen (SPD), Mario Czaja (CDU), Thomas Heilmann (CDU) a Cornelia Yzerová (CDU).⁷⁴

4.2.2 Primátor/prezident

Článek 56 VvB stanovuje průběh volby primátora, který je volen zastupitelstvem většinovým volebním systémem ve dvoukolové variantě. Zvolen v 1. kole je takový kandidát, který obdrží absolutní většinu hlasů od členů zastupitelstva. Pokud není v prvním kole primátor zvolen, uskutečňuje se kolo druhé. V případě, že ani v tomto kole neobdrží žádný kandidát většinu hlasů od členů poslanecké sněmovny, získá mandát v dalším kole kandidát, který obdrží více hlasů (relevantní většina).

Na základě odst. 2 čl. 56 VvB primátor jmenuje a propouští jednotlivé senátory, tedy radní/ministry, zároveň si z jejich řad vybere své dva zástupce (*Bürgermeister*). Odstavec 3 téhož článku stanovuje, že doba trvání úřadu senátorů končí s vypršením mandátu primátora. Primátor, i ostatní radní na primátorovu žádost, setrvávají však ve svých funkcích až do doby, než do úřadu nastoupí senátoři noví.

Z výše uvedeného vyplývá, že primátor je jediným voleným členem Senátu, ostatní členové jsou jím vybírání a jmenování, což neodpovídá principům komunálním, nýbrž státním.

Mezi činnosti primátora na základě čl. 58 VvB patří předsednictví senátu, zastupování městského státu navenek. Vede zasedání senátu a v případě nerozhodného hlasování je právě jeho hlas rozhodujícím. Odst. 2 téhož článku ukládá primátorovi za úkol vést vládní politiku, přičemž potřebuje souhlas zastupitelstva.

4.2.3 Zastupitelstvo/poslanecká sněmovna

V závislosti na pruskou tradici je poslanecká sněmovna (*Abgeordnetenhaus*) označení pro parlament země.

Poslanecká sněmovna v městském státě Berlíně je orgánem zastupitelským.

⁷⁴ REGIERENDER BÜRGERMEISTER. Senat. Berlin.de. [online]. © BerlinOnline Stadtportal GmbH [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.berlin.de/rbmskzl/regierender-buergermeister/senat/>.

Orgán lze přirovnat k českému zastupitelstvu. Zasedání jsou veřejná a jsou zde projednávány např. komunální otázky.⁷⁵

Do poslanecké sněmovny jsou poslanci voleni na základě smíšeného volebního systému, tedy stejného systému, který je využíván při volbách do Spolkového sněmu. Volič má k dispozici dva hlasy, které rozděluje mezi jednotlivce a mezi politické strany a uzavřené kandidátní listiny. Minimální počet poslanců, kteří obsadí křesla berlínské poslanecké sněmovny je 130. Pro politické strany platí 5 % práh. Při překročení prahu získá politická strana přímé mandáty.⁷⁶ Pasivní i aktivní volební právo je stanoveno na 18 let.⁷⁷

Na základě odstavce 1 článku 41 Berlínské ústavy si poslanecká sněmovna určuje svůj jednací řád. Odstavec 2 téhož článku nařizuje poslancům zvolení svého předsedy a dvou jeho zástupců, které volí ze svých řad. Stejně jsou poté zvoleni i další členové předsednictva poslanecké sněmovny. Jednotlivé kluby mají právo na základě své síly navrhnout kandidáty na předsedu poslanecké sněmovny a též jeho zástupce. Ostatní členy předsednictva mohou navrhnout všechny kluby. Poslanci mohou odvolat svého předsedu, jeho zástupce nebo členy předsednictva, za předpokladu, že se na tomto usnesení shodnou dvě třetiny členů.

Odstavec 5 článku 41 VvB udává předsedovi poslanecké sněmovny úkoly, mezi něž patří zastupování berlínské poslanecké sněmovny ve všech záležitostech, dále také jmenuje a odvolává úředníky poslanecké sněmovny.

Poslanecká sněmovna smí přijímat rozhodnutí, pokud se sejde alespoň polovina jejích členů. Většina rozhodnutí je zde přijímána prostou většinou, k odmítnutí ustanovení dojde, pokud se hlasy rovnají. Tak určuje 1. a 2. odstavec článku 43 VvB.

Článek 45 Berlínské ústavy stanovuje volební období členů poslanecké sněmovny na 5 let. Jejich mandát začíná prvním setkáním všech poslanců, nové volby jsou uskutečněny minimálně 56 nebo maximálně 59 měsíců od začátku volebního období. Členové poslanecké sněmovny mají právo volební období předčasně ukončit, pokud se na to shodnou dvě třetiny členů. Odst. 3 čl. 54 dává možnost i lidu, aby předčasně ukončil volební období poslanců. Lid může nechat rozpustit poslaneckou

⁷⁵ HOFFMANN, Hansjoachim a Ferdinand SCHWENKER. Kommunalpolitik in Berlin. In: KOST, Andreas a Hans-Georg WEHLING (Hrsg.). Kommunalpolitik in den deutschen Ländern: Eine Einführung, 2. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2010, s. 65.

⁷⁶ ČERMÁK, Jindřich. Berlín (Historie – Členění – Volby) [online]. E-polis.cz, 6. duben 2005. [cit. 2015-03-21]. Dostupné z WWW: <http://www.e-polis.cz/clanek/berlin-historie-cleneni-volby.html>.

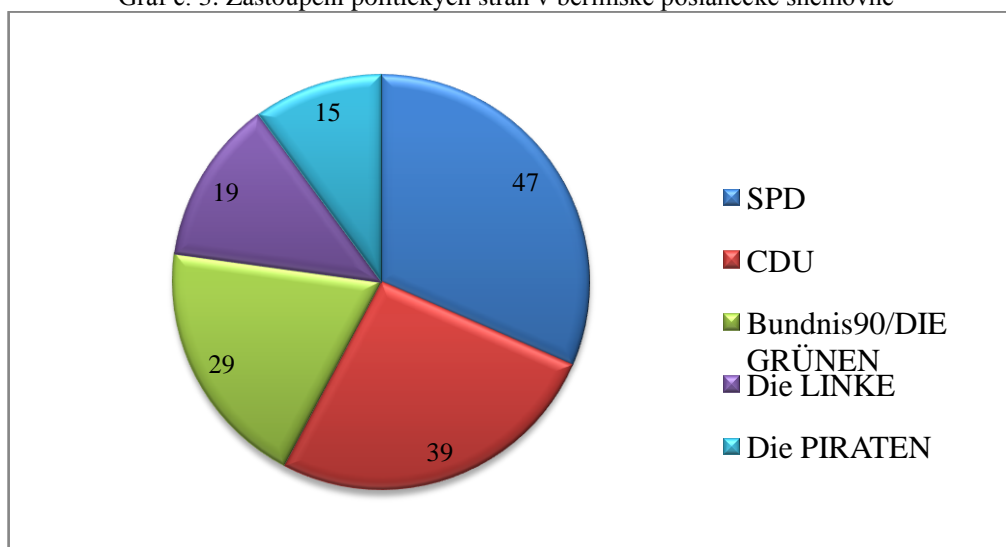
⁷⁷ BERLIN. Aktives und passives Wahlrecht. Wahlrecht.de [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.wahlrecht.de/landtage/berlin.htm>.

sněmovnu, pokud se na tomto návrhu shodne pětina občanů, kteří jsou oprávněni volit. Přičemž se na hlasování o rozpuštění poslanecké sněmovny musí zúčastnit nejméně polovina občanů, kteří jsou oprávněni volit.⁷⁸

Pokud je poslanecká sněmovna rozpuštěna, odst. 4 čl. 54 VvB nařizuje vyhlášení nových voleb, které se musí uskutečnit maximálně za 8 týdnů od rozpuštění instituce.

Mezi úkoly poslanecké sněmovny náleží zákonodárství, kontrola a přijímání zemského rozpočtu a kontrola zemské vlády - Senátu.⁷⁹

Graf č. 3: Zastoupení politických stran v berlínské poslanecké sněmovně⁸⁰

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z: <http://www.berlin.de/berlin-im-ueberblick/politik/abgeordnetenhaus.de.html>.

4.3 Obvody

Jak bylo již výše zmíněno, Berlín je členěn do tzv. obvodů. V roce 1920 čítal 20 obvodů, které tvořily tzv. Velký Berlín. Nové uspořádání ve Velkém Berlíně vyvolalo u velkého počtu obyvatel vlnu nevole, nedokázali se totiž ztotožnit s novým uspořádáním.

V době, kdy byl Berlín rozdělen do okupačních zón, vznikly na území bývalého Východního Berlína další tři obvody. Po znovusjednocení Berlína se zde tedy rozkládalo celkem 23 obvodů o různé velikosti a s různým počtem obyvatel, proto se

⁷⁸ WOYKE, Wichard. Stichwort: Wahlen: Ein Ratgeber für Wähler, Wahlhelfer und Kandidaten. Wiesbaden:VS Verlag für Sozialwissenschaften, aktualisierte u. erw. Aufl., 2013, s. 129.

⁷⁹ PARLAMENT, LANDESREGIERUNG UND BERZIRKE. Das Abgeordnetengaus. Berlin.de. [online]. © BerlinOnline Stadtportal GmbH [cit. 2015-04-02]. Dostupné z <http://www.berlin.de/berlin-im-ueberblick/politik/abgeordnetenhaus.de.htm>.

⁸⁰ Čísla v jednotlivých výsečích grafu udávají počet křesel obsazených poslanci z dané politické strany. Die PIRATEN – strana Pirátů, ostatní politické strany viz kapitola č. 1.

později začalo jednat o snížení počtu těchto jednotek. Od roku 2001 se Berlín člení již pouze do 12 obvodů, jsou jimi: Mitte, Friedrichshain-Kreuzberg, Pankow, Charlottenburg-Wilmersdorf, Spandau, Steglitz-Zehlendorf, Tempelhof-Schönberg, Neukölln, Treptow-Köpenick, Marzahn-Hellensdorf, Lichtenberg, Reinickendorf.⁸¹

Odvody byly sloučeny tak, aby byl počet obyvatel žijících ve všech obvodech přibližně stejný. Nezávislost obvodů je posilována od roku 1995. Obvody od té doby dostávají paušální částky z rozpočtu městského státu Berlína na podporu jednotlivých činností, což jim přináší příležitost určit si stěžejní body své fiskální politiky.⁸²

Obvodní správa sestává z obvodního shromáždění (*Bezirksverordnetenversammlung*) a z obvodního úřadu (*Bezirksamt*).⁸³ Článek 74 VvB říká, že členem obvodního úřadu je starosta obvodu (*Bezirksbürgermeister*). Obvodní úřad je orgánem správním.⁸⁴

Zastupitelským orgánem skládajícím se z 55 členů je obvodní shromáždění. Volby do obvodního shromáždění jsou uskutečněny v den voleb do poslanecké sněmovny a platí zde 3 % uzavírací klauzule. Oprávnění volit jsou lidé, kteří dosáhli věku 16 let a žijí na území obvodu minimálně po dobu 3 měsíců a mají státní občanství některé ze zemí EU.⁸⁵

Starosta obvodu je dále také členem rady starostů (*Rat der Bürgermeister*), kde zastupuje svůj obvod, tato rada se schází pravidelně za účasti primátora Berlína. Obvodní starosta s radními hájí zájmy obvodu.⁸⁶

Článek 68 dává obvodům pomocí rady starostů možnost podílet se na základních otázkách správy a na zákonodárství městského státu.

Obecný kompetenční zákon udává výčet kompetencí, kterými se má zabývat centrální správa Berlína, patří mezi ně plánování, zásadní záležitosti, řízení a kontrola.

⁸¹ HOFFMANN, Hansjoachim, a Ferdinand SCHWENKER. Kommunalpolitik in Berlin. In: KOST, Andreas a Hans-Georg WEHLING (Hrsg.). Kommunalpolitik in den deutschen Ländern: Eine Einführung, 2. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2010, s. 65, 66 a 77.

⁸² PARLAMENT, LANDESREGIERUNG UND BERZIRKE. Berliner Bezirke. Berlin.de. [online]. © BerlinOnline Stadtportal GmbH [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.berlin.de/berlin-im-ueberblick/politik/bezirke.de.html>

⁸³ HOFFMANN, Hansjoachim, a Ferdinand SCHWENKER. Kommunalpolitik in Berlin. In: KOST, Andreas a Hans-Georg WEHLING (Hrsg.). Kommunalpolitik in den deutschen Ländern: Eine Einführung, 2. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2010, s. 67.

⁸⁴ Tamtéž, s. 67.

⁸⁵ Čl. 69 VvB; Čl. 70 VvB.

⁸⁶ HOFFMANN, Hansjoachim, akt. Ferdinand SCHWENKER. Kommunalpolitik in Berlin. In: KOST, Andreas a Hans-Georg WEHLING (Hrsg.). Kommunalpolitik in den deutschen Ländern: Eine Einführung, 2. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2010, s. 67-69.

Ostatní úkony, které tento zákon neukládá berlínské správě, vykonávají obvody. Pokud by došlo ke konfrontaci mezi centrální a obvodní úrovní slouží senát jako kontrolní a rozhodčí orgán.⁸⁷

⁸⁷ HOFFMANN, Hansjoachim, akt. Ferdinand SCHWENKER. Kommunalpolitik in Berlin. In: KOST, Andreas a Hans-Georg WEHLING (Hrsg.). Kommunalpolitik in den deutschen Ländern: Eine Einführung, 2. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2010, s. 70–71.

5. Městský stát Hamburk

Hamburk je největší námořní přístav a zároveň druhé největší město SRN. Městský stát Hamburk se rozkládá na severu země, mezi spolkovými zeměmi Šlésvickem-Holštýnskem a Dolním Saskem.⁸⁸

Mapa č. 2: Lokace městského státu Hamburku v rámci SRN⁸⁹

Zdroj: převzato z: http://www.feuerwehrabzeichen-weltweit.de/Europa_Deutschland_FW_Hamburg__Stadtstaat.htm.

5.1 Historie

Město Hamburk je dnes známé především svým přístavem a vyspělým obchodem. První zmínky o městě sahají do 9. století, kdy byl Hamburg pod názvem Hammaburg sídlem arcibiskupství. Jak bylo již výše zmíněno, Hamburk se ve středověku stal jedním ze členů hanzy, tím jeho přístav získal na důležitosti. Ve 14. století posílil Hamburk své postavení díky obchodu s pivem a stal se jedním z nejdůležitějších členů sdružení hanzy.⁹⁰

V roce 1410 byla v Hamburku ustanovena první ústava.⁹¹

V 16. století se stal Hamburk na základě rozhodnutí Augsburského říšského sněmu Svobodným hanzovním městem.⁹²

⁸⁸ IVORY, Michael. Velký průvodce national geographic: Německo. Brno: Computer Press, a.s., 2007, s. 108.

⁸⁹ Městský stát Hamburk je na mapě vyznačen červenou barvou.

⁹⁰ ERLEBNIS & FREIZEIT. Geschichte Hamburgs. Hamburg.de. [online]. © HAMBURG.DE [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.hamburg.de/geschichte/1776880/hamburgs-geschichte/>.

⁹¹ HAMBUR-INFOS. Die Geschichte von Hamburg. Szene-in-hamburg.de. [online]. © 2015 Szene in Hamburg [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://www.szene-in-hamburg.de/geschichte_von_hamburg.html.

Městský stát Hamburk se pokoušel dlouhá léta získat svou nezávislost. Nakonec se mu to podařilo, když v 17. století říšský odvolací soud uznal jeho nezávislost. Poté se Hamburk stal svobodným říšským městem se všemi právy a povinnostmi, které svobodným městům náležely. Když byl Hamburk uznán již svobodným městem, byla mu poté přidělena i správní práva, která byla stvrzena i Dány.⁹³

Nezávislost město získalo po bojích s Dánskem, které nebylo schopné vyplatit Hamburku tučné reparace. Dánové po odpuštění dluhu uznali Hamburk svobodným říšským městem.⁹⁴

V 19. století podepsal Hamburg spolu s městy Brémy Lübeck a také dalšími 34 suverénními státy tzv. Spolkové akty (*Bundesakte*). Na základě těchto listin byl založen Německý spolek (*Deutscher Bund*) a Hamburk se díky svému podpisu stal spolu s dalšími zakladateli suverénním státem.⁹⁵

V 19. století rovněž přistoupil Hamburk do říšské celní unie, proto započala i výstavba přístavu, díky kterému měly vzniknout bezcelní sklady a vykládka zboží.

Po skončení 1. světové války se snížil počet obyvatel. Prohraná válka zasela mezi značnou část obyvatelstva revoluční myšlenku, což vyústilo ve vytvoření nové ústavy. V nové ústavě bylo ukotveno všeobecné volební právo pro ženy a aktivní volební právo s cenzem 21 let.⁹⁶

Ve 30. letech 20. století, kdy došlo ke krachu na newyorské burze se v Hamburku, stejně tak jako v celém Německu, rapidně zvýšil počet nezaměstnaných osob. Obyvatelstvo přestalo věřit ve své politické elity, což mělo za následek růst pravicového extremismu. Hitler začal s posilováním německé ekonomiky a rozhodl o připojení čtvrtí Altona, Wilhelmsburg a Wandsbek k městu Hamburku.

⁹² ERLEBNIS & FREIZEIT. Geschichte Hamburgs. Hamburg.de. [online]. © HAMBURG.DE [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.hamburg.de/geschichte/1776880/hamburgs-geschichte/>.

⁹³ FRAUDE, Andreas a Matthias LLOYD. Kommunalpolitik in Hamburg. In: KOST, Andreas a Hans-Georg WEHLING (Hrsg.). Kommunalpolitik in den deutschen Ländern: Eine Einführung, 2. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2010, s. 149 - 150.

⁹⁴ HAMBUR-INFOS. Die Geschichte von Hamburg. Szene-in-hamburg.de. [online]. © 2015 Szene in Hamburg [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://www.szene-in-hamburg.de/geschichte_von_hamburg.html.

⁹⁵ FRAUDE, Andreas a Matthias LLOYD. Kommunalpolitik in Hamburg. In: KOST, Andreas a Hans-Georg WEHLING (Hrsg.). Kommunalpolitik in den deutschen Ländern: Eine Einführung, 2. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2010, s. 149 - 150.

⁹⁶ HAMBUR-INFOS. Die Geschichte von Hamburg. Szene-in-hamburg.de. [online]. © 2015 Szene in Hamburg [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://www.szene-in-hamburg.de/geschichte_von_hamburg.html.

Za 2. světové války se stal Hamburk častým terčem bombových náletů. Bombardování mělo za následek zničení velké části města, nespočet domů vyhořelo a mnoho obyvatel přišlo o život.⁹⁷

Hamburk měl díky obchodu v Evropě vždy vysoké postavení. Díky svým obchodním stykům bylo pro Hamburk daleko snazší, než v jiných městech, zavádět inovace. Také dnes může město využívat svůj přístav, který je 2. největší v Evropě. Mimoto se z Hamburku stalo vyhledávané centrum služeb.

Hamburský přístav se dříve rozkládal pouze ve čtvrti St. Pauli. Díky vzkvétajícímu obchodu mohl růst i přístav. Postupem času se přístav rozšiřoval z kanálů Alsteru blíže k centru Hamburku a tím pádem i k Labi.⁹⁸

Městský stát Hamburg si svůj status udržel i v době Výmarské republiky, stejně jako mezi lety 1933 – 1945. V roce 1937 se, na základě zákona o tzv. Velkém Hamburku, změnilo jeho teritoriální území. Což znamenalo, stejně jako v případě Berlína, připojení dříve samostatných měst a obcí k původnímu Hamburku. Tím ztratily doposud samostatná města i části původního Hamburku právo na komunální samosprávu. Nově vzniklo jednotné město, které bylo organizováno centrálně. V roce 1938 byl Hamburg rozdělen do stranických obvodů (*Parteikreise*) politické strany NSDAP⁹⁹, kterých bylo celkem 10. Tyto obvody se po roce 1943 poté ještě dále rozčleňovaly, což mělo za následek zavedení místního organizačního systému. Tento systém se ustálil a fungoval až do reformy obvodní správy v roce 2006.¹⁰⁰

5.2 Orgány

Státní moc se v městském státě Hamburku dělí do tří složek. Na moc výkonnou, zákonodárnou a soudní. Moc soudní je ve městském státě Hamburku vykonávána pomocí nezávislých soudů. Na moci soudní se podílejí i občané.

⁹⁷ HAMBUR-INFO. Die Geschichte von Hamburg. Szene-in-hamburg.de. [online]. © 2015 Szene in Hamburg [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://www.szene-in-hamburg.de/geschichte_von_hamburg.html.

⁹⁸ IVORY, Michael. Velký průvodce national geographic: Německo. Brno: Computer Press, a.s., 2007, s. 110-114.

⁹⁹ Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei - Národně socialistická německá dělnická strana.

¹⁰⁰ FRAUDE, Andreas a Matthias LLOYD. Kommunalpolitik in Hamburg. In: KOST, Andreas a Hans-Georg WEHLING (Hrsg.). Kommunalpolitik in den deutschen Ländern: Eine Einführung, 2. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2010, s. 149-150.

5.2.1 Rada/vláda

Výkonným orgánem je rada/vláda, která je v hamburském prostředí označována pojmem Senát. Senát je složen z primátora, jeho zástupců a senátorů (ministrů/radních), přičemž první starosta představuje rovněž předsedou vlády (*Präsident des Senats*). Senát je de facto zemská vláda. Vede a kontroluje správu státu a reprezentuje stát navenek.¹⁰¹ Článek 34 VvH hovoří o pravomocech primátora, ten si volí a odvolává své zástupce, zástupce (náměstky) primátora (*Zweiter Bürgermeister*), a zároveň jmenuje i ostatní senátory. Dále se zmiňuje o tom, kdo vůbec může být členem senátu. Součástí senátu může být člověk volitelný do zemského parlamentu, ale nemusí před začátkem svého mandátu bydlet přímo v Hamburku.

Současným primátorem městského státu Hamburku je Olaf Scholz (SPD). Mezi členy Senátu dále patří: Dorothee Stapelfeldtová (SPD), Frank Horch (SPD), Barbara Kisselerová (nezařazená), Michael Neumann (SPD), Cornelia Prüfer-Storcksová (SPD), Ties Rabe (SPD), Detlef Scheele (SPD), Peter Tschentscher (SPD), Till Steffen (Bündnis90/Die Grünen), Jens Kerstan (Bündnis90/Die Grüne), Katharina Fegebanková (Bündnis90/Die Grünen).¹⁰² Ti svou funkci vykonávají jako uvolněnou.¹⁰³

5.2.2 Primátor/prezident

Na základě článku 34 VvH primátora Hamburku volí parlament absolutní většinou členů.

Na základě článku 35 VvH je senátorům a primátorovi vyměřeno pětileté volební období, které končí prvním setkáním nového zemského parlamentu. Pokud zemský parlament vysloví primátorovi nedůvěru, končí jeho volební období předčasně. Poté musí zemský parlament většinou zvolit jeho nástupce.

Po uplynutí volebního období primátora, vykonává on i senátoři (radní/ministři) svou činnost do doby, než nastoupí jejich nástupci, tak praví článek 37 VvH.

Na základě článku 42 VvH primátor určuje směr politiky a zodpovídá za ni. Senát jmenuje a propouští úředníky, tuto pravomoc může přenést na jiné subjekty, právo jmenování a odvolávání úředníků senátu přiděluje článek 45 VvH.

¹⁰¹ FRAUDE, Andreas a Matthias LLOYD. Kommunalpolitik in Hamburg. In: KOST, Andreas a Hans-Georg WEHLING (Hrsg.). Kommunalpolitik in den deutschen Ländern: Eine Einführung, 2. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2010, s. 150.

¹⁰² POLITIK & VERWALTUNG. Bürgerschaft. Hamburg.de. [online]. © HAMBURG.DE [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.hamburg.de/buergerschaft/>.

¹⁰³ Čl. 40 VvH.

5.2.3 Zastupitelstvo/parlament

Pro městský stát Hamburk je typický parlamentní systém vlády. Zástupcem lidu je parlament, který je složen minimálně ze 120 poslanců. Členové parlamentu jsou voleni na základě smíšeného volebního systému a jejich počet může kolísat. V současném volebním období má zemský parlament Hamburku 121 členů, kteří jsou voleni přímo občany městského státu. Práce poslanců je neuvolněná (*Feierabendparlament*).¹⁰⁴

Článek 6 VvH ustanovuje název zemského parlamentu, v tomto prostředí je využívám název *Bürgerschaft* – měšťanstvo. Stejný článek také určuje průběh voleb do parlamentu. Volby se musí uskutečnit v neděli nebo ve státní svátek a platí zde 5 % uzavírací klauzule. Pasivní volební právo je stanoveno na 18 let.¹⁰⁵

Článek 7 VvH udává, že členové zemského parlamentu jsou zástupci svého lidu. Volební období zde trvá pět let, nové volby se musí uskutečnit nejméně 57 a nejvíce 60 týdnů od začátku stávajícího volebního období (čl. 10 VvH).

V čele parlamentu stojí prezident (*Präsident*), který je volen členy parlamentu, jednací řád si členové určují sami.¹⁰⁶

Čl. 11 VvH dává parlamentu možnost předčasně ukončit volební období. Pokud se tak stane, jsou do 10 týdnů vyhlášeny nové volby.

Parlament přijímá svá rozhodnutí prostou většinou, pokud jinak neurčuje zákon¹⁰⁷. Na základě článku 20 a 21 VvH je parlament usnášení schopný, pokud se k přijímání rozhodnutí sejde více jak polovina jeho členů. Zasedání zemského parlamentu jsou veřejná.

Mezi hlavní a nejdůležitější úkoly parlamentu patří zákonodárství, kontrola senátu a volba primátora Hamburku.¹⁰⁸

¹⁰⁴ POLITIK & VERWALTUNG. Bürgerschaft. Hamburg.de. [online]. © HAMBURG.DE [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.hamburg.de/buergerschaft/>; Čl. 6 VvH. [online].

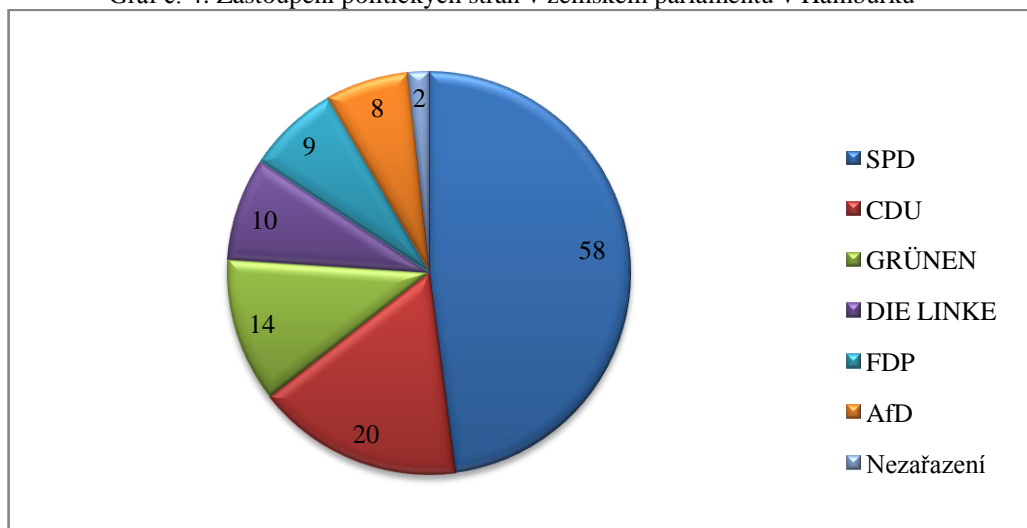
¹⁰⁵ HAMBURG (Bürgerschaftswahl). Aktives und passives Wahlrecht. Wahlrecht.de [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.wahlrecht.de/landtage/hamburg.htm>.

¹⁰⁶ Čl. 18 VvH.

¹⁰⁷ Čl. 19 VvH.

¹⁰⁸ POLITIK & VERWALTUNG. Bürgerschaft. Hamburg.de. [online]. © HAMBURG.DE [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.hamburg.de/buergerschaft/>.

Graf č. 4: Zastoupení politických stran v zemském parlamentu v Hamburku¹⁰⁹

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z: <http://www.hamburg.de/buergerschaft/>.

5.3 Obvody

Po 2. světové válce nastal rozmach decentralizačních tendencí. Městský stát Hamburk byl rozdělen do menších částí. Od roku 1948 je Hamburk rozdělen do 7 obvodů. Ačkoliv tento návrh na rozdělení vyvolal vlnu nevole, byl přijat.

Hamburk se tedy člení do obvodů: Altona, který nejvíce kopíruje původní samostatné město, dále Bergedorf, Eimsbüttel, Hamburg-Mitte, Hamburg-Nord, Hamburg a Wandsbek.¹¹⁰

Stejně jako v městském státě Berlíně, není výkon SS a SA oddělen, tak říká článek 4 VvH. Stejný článek hovoří také o tom, že součástí hamburského území jsou obvody, ve kterých byly zřízeny obvodní úřady (*Bezirksamt*). Na plnění úkolů dohlíží obvodní shromáždění (*Bezirksversammlung*).

V roce 1949 bylo stanoveno, že obvodní úřady převezmou úkoly, které jim budou přenechány senátem. Senát pak kontroluje jednotlivé obvodní úřady v oblasti přenesené správy.¹¹¹

V každém ze 7 hamburských obvodů je možné nalézt obvodní úřad (*Bezirksamt*), v jehož čelo stojí starosta obvodu, který nese německý název

¹⁰⁹ Čísla v jednotlivých výsečích grafu udávají počet křesel obsazených poslanci z dané politické strany. AfD – Alternative für Deutschland - Alternativa pro Německo, FDP – Freie Demokratische Partei – Svobodná demokratická strana, ostatní politické strany viz kapitola č.1.

¹¹⁰ FRAUDE, Andreas a Matthias LLOYD. Kommunalpolitik in Hamburg. In: KOST, Andreas a Hans-Georg WEHLING (Hrsg.). Kommunalpolitik in den deutschen Ländern: Eine Einführung, 2. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2010, s. 153-154.

¹¹¹ Tamtéž, s. 153.

Bezirksamtleiter. Obvodní úřad vykonává správu obvodu. V každém obvodu volí občané obvodní shromáždění (*Bezirksversammlung*). Prostřednictvím obvodního shromáždění se tak občané podílejí na obvodních záležitostech.¹¹²

Do voleb do obvodního shromáždění mohou kandidovat pouze obyvatelé daných obvodů. Počet členů obvodního shromáždění není ve všech obvodech stejný, odvíjí se od počtu obyvatel každého obvodu.¹¹³ Obvody do 150 tisíc obyvatel mají obvodní shromáždění o 45 členech. Obvody, které obývá 150 - 400 tisíc obyvatel mají obvodní shromáždění o 51 členech a obvody s více jak 400 tisíci obyvatel o 57 členech.

Obvodní úřady plní úkoly správy, které nevyžadují, aby byly prováděny senátem. Tedy správní úkoly, které nemají zásadní dopady na celý městský stát.¹¹⁴

Do obvodního shromáždění mohou být zvoleni všichni občané, včetně obyvatel členských států EU, kteří žijí na území městského obvodu minimálně 3 měsíce a dosáhli věku 18 let. Právo volit mají všichni občané městského státu Hamburku a příslušníci jiných států EU, kteří dosáhli 16 let. Volí se zde na základě poměrného volebního systému a platí zde 3% volební práh.¹¹⁵

¹¹² BEZIRIRKSÄMTER. Bezirke in Hamburg. Hamburg.de. [online]. © HAMBURG.DE [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.hamburg.de/bezirke/3740916/bezirke-hamburg/>

¹¹³ GRUNDLAGEN. Bezirksversammlung. Hamburg.de. [online]. © HAMBURG.DE [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.hamburg.de/grundlagen-bezirke/74146/bezirksversammlung/>.

¹¹⁴ Bezirksverwaltungsgesetz (BezVG) – Zákon o obvodní správě.

¹¹⁵ DAVID, Isabella. Bezirksversammlung: Wie wählt man in Hamburg-Mitte? [online]. Hh-mittedrin.de, 3. Dubna 2014. [cit. 2015-04-25]. Dostupné z <http://hh-mittendrin.de/2014/03/bezirksversammlung-wie-waehlt-man-in-hamburg-mitte/>.

6. Městský stát Brémy

Dnešní městský stát Brémy byl v minulosti prvním německým přístavem. Samotné Brémy leží na řece Vezeře v nitru Dolního Saska. Druhé město patřící k tomuto městskému státu, Bremerhaven, se naopak rozkládá u ústí řeky, asi 60 km od Brém. Tento přístav se zaměřuje hlavně na dovoz potravin a vývoz automobilů. Výstavba Bremerhavenu započala v 19. století. Přístav fungoval po 2. světové válce především pro loď amerických vojsk. Dnes je v Bremerhavenu hlavním lákadlem pro turisty Německé námořní muzeum, stejně tak jako tzv. Starý přístav, kde dnes kotví historické lodě.¹¹⁶

Brémy se člení do pěti obvodů, počet obyvatel v Brémách dosahuje počtu 545 tisíc. Město Bremerhaven obývá poté přibližně 120 tisíc obyvatel.¹¹⁷

Mapa č. 3: Lokace Brém¹¹⁸

Zdroj: převzato z: http://www.deutschland-navigator.de/BRE/28XXX_bremen.html.

6.1 Historie

Město Brémy má dlouhou historii, je nejstarší z měst, kterými se bakalářská práce zabývá. První zmínky o Brémách sahají až do 8. století, kdy se stalo město sídlem

¹¹⁶IVORY, Michael. Velký průvodce national geographic: Německo. Brno: Computer Press, a.s., 2007, s. 136-139.

¹¹⁷ ZAHRANIČNÍ OBCHOD. Hospodářský profil spolkové země Brémy. Businessinfo.cz [online]. ©1997-2015 CzechTrade [cit. 2015-04-05]. Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/hospodarsky-profil-spolkove-zeme-bremy-92.html>.

¹¹⁸ Brémy jsou na mapě SRN vyznačeny červenou barvou.

biskupa a také arcibiskupa. O století později získalo město tržní privilegia. Tím byla městu přidělena i tržní, mincovní a celní práva.

Ve 13. století se zde objevovaly první tendence k transformaci na obchodní město. V roce 1303 byly sepsány stanovy, které Brémám přirklly městská práva, a pouze o několik let později vstoupilo město do obchodního sdružení hanzy. Díky vstupu do sdružení se město začalo hospodářsky rozvíjet, obchod rozrůstat a Brémy se staly důležitým obchodním centrem.

V roce 1433 byla v Brémách přijata první ústava. V 17. století byla Brémám udělena nezávislost a staly se tak svobodným říšským městem. V 18. století získaly Brémy plná zemská práva. V roce 1806 po rozpadu Německé říše se staly Brémy nezávislým a samostatným státem nesoucím jméno Svobodné hanzovní město Brémy.¹¹⁹

Po napoleonských válkách byla zahájena výstavba přístavu. Tak začala vznikat dnešní struktura městského státu Brém. Díky obchodu s Amerikou začal nový přístav prosperovat. Důležitým faktorem pro přístav byla i osobní transatlantická doprava. Oblast přístavu byla rychle osidlována a získávala tak charakter města. Práva podobná městským získal přístav již v polovině 19. století.¹²⁰

Přístav vznikl kvůli rostoucímu obchodu a lodní dopravě, Brémy měly především potřebu vybudovat přístav u ústí řeky Vezery (*Weser*). Z důvodu stavby přístavu u ústí řeky, muselo město nejdříve uzavřít dohodu s Hannoverským královstvím. Na původním území přístavu, vzniklo později dnešní město, součást městského státu Brémy, Bremerhaven.¹²¹ Po vzniku nové Německé říše v roce 1871 se stalo Svobodné hanzovní město Brémy její součástí a získalo jeden hlas ve Spolkové radě. V 19. století se Brémy staly též součástí Německého spolku.

V roce 1920 byla vytvořena nová Brémská ústava, která byla vypracována Národním shromážděním (*Nationalversammlung*) a nařizovala první svolání parlamentu (*Bürgerschaft*). Během 2. světové války byl parlament země rozpuštěn a Senát rezignoval. V roce 1933 ztratily Brémy svou nezávislost. Stejně jako většina jiných

¹¹⁹ BUNDESLAND BREMEN. Die Geschichte Bremens. Landesportal.bremen.de [online]. © 2015 · Bremen online GmbH [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://landesportal.bremen.de/die-geschichte-bremens-33803695>.

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ DER ZWEI-STÄDTE-STAAAT BREMEN. Der Zwei-Städte-Staat. Landesportal.bremen.de [online]. © 2015 · Bremen online GmbH [cit. 2015-04-03]. Dostupné z <http://landesportal.bremen.de/der-zwei-staedte-staat-bremen-33803538>

měst v SRN byly i Brémy, nevyjímaje oblast přístavu, válkou postiženy. Po 2. světové válce byly součástí spojenecké a britské okupační zóny.

V poválečné době byla oblast přístavu, ústí Vezery (*Wesermünde*), přejmenováno na Bremerhaven. Ve stejné době Brémy získaly opět svou nezávislost a staly se spolkovou zemí sestávající prakticky ze dvou měst – Brém a Bremerhavenu. V roce 1947 byla vyhlášena nová ústava městského státu Brém.¹²²

6.2 Orgány

V městském státě Brémy se státní moc dělí na moc výkonnou, zákonodárnou a soudní. Moc soudní je zde vykonávána prostřednictvím nezávislých soudů.¹²³

Správa se v Brémách dělí do tří stupňů. Prvním stupněm je země, poté obce – Brémy a Bremerhaven – a za třetí tzv. místní části (*Ortsteile*).

Protože jsou Brémy stát a zároveň město dochází zde ke splývání komunální a zemské politiky. Instrukce, které provádějí politiku, mají často dvojí funkce a jejich názvy se liší od názvů institucí v teritoriálních státech. Brémský parlament nese název *Stadtbürgerschaft*. Parlament je společný pro Brémy i Bremerhaven. Vláda je v městském státě Brémy označena názvem Senát, který řídí a spravuje celou obec, i městský stát. Kromě toho Bremerhaven poté disponuje vlastním městským shromážděním (*Stadtverordnetenversammlung*). Obec Bremerhaven má kromě toho i vlastní výkonný orgán nazývaný magistrát. Obě obce, Brémy a Bremerhaven, mají vlastního primátora (*Bürgermeister*).¹²⁴

6.2.1 Rada/vláda

Výkoným orgánem městského státu Brémy je senát, který je složen ze senátorů (radních/ministrů), předsedy vlády (*Präsident des Senats*), který zároveň plní funkci primátora.

Senát rozhoduje většinou, pokud se sobě hlasy rovnají rozhodující zde je hlas předsedy senátu.

¹²² BUNDESLAND BREMEN. Die Geschichte Bremens. Landesportal.bremen.de [online]. © 2015 · Bremen online GmbH [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://landesportal.bremen.de/die-geschichte-bremens-33803695>.

¹²³ Čl. 139 VvBr.

¹²⁴ DER ZWEI-STÄDTE-STAAT BREMEN. Der Zwei-Städte-Staat. Landesportal.bremen.de [online]. © 2015 · Bremen online GmbH [cit. 2015-04-03]. Dostupné z <http://landesportal.bremen.de/der-zwei-staedte-staat-bremen-33803538>.

Senátor nemůže být zároveň členem parlamentu, stejně tak je i další profese senátorů s mandátem neslučitelná.¹²⁵ Zákon vylučuje souběh funkcí. Senát je volen brémským parlamentem většinou. Po vypršení volebního období vedou jednotliví senátoři své úřady do té doby, než nový parlament zvolí senát nový. Z toho plyne, že délka volebního období této instituce trvá také po dobu 4 let.¹²⁶

Senátora lze nazvat i ministrem, který vede své ministerstvo. Např. ministr/senátor Hermann Schulte-Sasse je brémským ministrem zdravotnictví.

Předsedou senátu je Jens Böhrsen (SPD), jeho zástupkyní poté Karoline Linnertová (Bündnis 90/Die Grünen), Ulrich Mäurer (SPD), Martin Günthner (SPD), Joachim Lohnse (Bündnis 90/Die Grünen), Anja Stahmannová (Bündnis 90/Die Grünen), Eva Quante-Brandtová (SPD), Hermann Schulte-Sasse (nezařazený) a Ulrike Hillerová (SPD).¹²⁷

6.2.2 Zastupitelstvo/parlament

Parlament je pro celý městský stát označován pojmem *Bürgerschaft*. Je složen z 80 poslanců z Brém a z 20 poslanců z Bremerhavenu. Na obvodní úrovni je v Brémách vytvořen i tzv. městský parlament nesoucí název *Stadtbürgerschaft*.

Na zemské úrovni jsou do parlamentu poslanci voleni proporcčním volebním systémem na čtyřleté volební období na základě uzavřených volebních listin a dle Hare-Niemeyerova metody přepočtu. Volební práh je zde stanoven na 5 %. Na základě článku 78 VvBr je pasivní volební právo 25 let, přičemž kandidát musí žít alespoň jeden rok na území městského státu Brémy. V den voleb do brémského parlamentu jsou vyhlášovány i volby do městského shromáždění Bremerhavenu.

Brémský parlament je zastupitelem brémského lidu. Mezi jeho hlavní úkoly patří zákonodárství, ovlivňování zemské politiky a hospodářská rozhodování či rozhodnutí o finanční politice země.¹²⁸

Volby do brémského parlamentu se konají vždy v neděli nebo ve státní svátek. Volby se konají poslední měsíc volebního období stávajícího parlamentu.¹²⁹ Volební

¹²⁵ SCHERER, Michael. Kommunalpolitik in Bremen. In: KOST, Andreas a Hans-Georg WEHLING (Hrsg.). Kommunalpolitik in den deutschen Ländern: Eine Einführung, 2. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2010, s. 125.

¹²⁶ Čl.VvBr.107

¹²⁷ SENAT. Der Senat. Rathaus.bremen.de. [online]. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.rathaus.bremen.de/senat>.

¹²⁸ SCHERER, Michael. Kommunalpolitik in Bremen. In: KOST, Andreas a Hans-Georg WEHLING (Hrsg.). Kommunalpolitik in den deutschen Ländern: Eine Einführung, 2. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften. 2010, s. 126-127.

období může být předčasně ukončeno, pokud se na tomto usnesení shodnou alespoň dvě třetiny členů parlamentu, nebo z rozhodnutí lidu.¹³⁰

Na základě článku 89 VvBr je tento útvar usnášení schopný pokud se sejde polovina členů.

6.3 Obvody

Komunální úroveň městského státu Brém je složitější, než komunální úroveň v městských státech Hamburku a Berlíně. Brémská sestává ze dvou obcí.¹³¹

Brémy jsou dále rozdělovány na městské obvody, které se dále dělí ještě na městské části. Bremerhaven se dělí do dvou obvodů, které jsou také dále děleny na městské části.

Orgány komunální politiky jsou v Brémách svým složením identické k orgánům zemské správy.¹³²

Bremerhaven

Bremerhaven je v rámci celé SRN označován za nejsvobodnější obec (*freieste Gemeinde*). Tato obec na svém území vykonává pouze samosprávu. Obec Bremerhaven má dva orgány, jsou jimi městské zastupitelstvo (*Stadtverordnetenversammlung*) a městská rada (*Magistrat*).

Výkonným orgánem Bremerhavenu je Magistrát, který se skládá z primátora, jeho zástupce, z uvolněných městských radních, a z ostatních radních, neuvolněných. Přičemž počet uvolněných radních musí být menší než neuvolněných. Členové magistrátu, tedy radní, jsou voleni městským shromážděním, na dobu 8 let.¹³³ Senát Brém kontroluje a usměrňuje magistrát v jeho činnosti.¹³⁴

¹²⁹ Čl. 75 VBr.

¹³⁰ Čl. 76 VBr.

¹³¹ SCHERER, Michael. Kommunalpolitik in Bremen. In: KOST, Andreas a Hans-Georg WEHLING (Hrsg.). Kommunalpolitik in den deutschen Ländern: Eine Einführung, 2. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2010, s. 128-129.

¹³² FREIE HANSESTADT BREMEN. Borsenmarkt.at [online]. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: http://www.xn--brsenmarkt-ecb.at/2/_Freie_Hansestadt_Bremen_8927,de.

¹³³ SCHERER, Michael. Kommunalpolitik in Bremen. In: KOST, Andreas a Hans-Georg WEHLING (Hrsg.). Kommunalpolitik in den deutschen Ländern: Eine Einführung, 2. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2010, s. 125 a 126.

¹³⁴ § 66 Bremerhavenské ústavy – Verfassung von Bremerhaven.

Primátor města, jako člen Magistrátu má stejné postavení jako jeho ostatní členové, kteří mu tudíž nejsou podřízeni. Primátor je zastupuje. Městské shromáždění je orgánem zastupitelským, magistrát oproti němu zastává funkci výkonnou.¹³⁵

¹³⁵ KUBATOVÁ PITROVÁ, Miroslava. Německá komunální politika: Bavorské a saské obce. Praha: ARSCI, 2014, s. 36–37.

7. Srovnání Berlína, Hamburku a Brém

Na základě zjištěných skutečností bude následující kapitola zaměřena na porovnávání tří výše zmíněných městských států. Jako první zde budou porovnány historické aspekty, následně vrcholné orgány a administrativní úrovně.

7.1 Historické aspekty

Nejstarším městem jsou Brémy, o nichž se objevovaly první zmínky již kolem 8. století. Nejmladším z porovnávaných států je Berlín, o němž se začali kronikáři zmiňovat až kolem 13. století.

Brémy jsou také prvním městem, které získalo svobodu a městská práva. Současný městský stát Hamburk však předstihl Brémy s první písemnou ústavou.

Všechna tři města byla součástí obchodního sdružení hanzy, tudíž se na jejich území rozvíjel obchod a jejich postavení bylo neustále posilováno. Pro Hamburk a Brémy se později stal velmi důležitým i jejich přístavy, jejichž služby jsou využívány dodnes. Berlín přístavním městem není.

Během a po 2. světové válce prožilo nejsmutnější historii město Berlín. Všechna tři města byla během bombových náletů zničena. Berlín byl po 2. světové válce rozdělen do 4 zón, později se z jednotného města stala prakticky dvě – Východní a Západní Berlín. Po válce získal Berlín status městského státu. Během rozdělení Německa mezi Vítězné mocnosti patřily Brémy a Bremerhaven do americké zóny, Hamburk se nacházel v zóně britské. Brémy se staly městským státem již v 19. století a Hamburk také.

7.2 Vrcholné orgány

Městské státy jsou definovány ústavami. Každý městský stát má svou vlastní ústavu, pro Berlín *Verfassung von Berlin*, pro Hamburk *Verfassung von Hamburg* a pro Brémy *Verfassung von Bremen*.

Vrcholné orgány se ve třech městských státech nazývají jinak, než je tomu v teritoriálních státech SRN.

Na základě zjištěných skutečností, není neobvyklé, že se jiným pojmem označuje i přední představitel těchto měst – starosta.

Práce s překlady je v prostředí německých městských států náročná, protože zde dochází k prolínání městské a zemské části, tudíž lze v českém jazyce použít dvojí označení. Většinu názvů nelze do českého jazyka překládat doslovně, protože by

v českém kontextu nedávaly smysl a český čtenář by patrně obtížně pochopil o jakou funkci či orgán se jedná. Proto i v této práci čtenář naráží na konflikt mezi doslovným překladem a použitou terminologií.

V městském státě Berlíně je **primátor/prezident** města/městského státu nazýván *Regierender Bürgermeister*, doslovný překlad ale zní vládní (vládnoucí) starosta.

V městském státě Hamburku je **primátor/prezident** označován německým pojmem *Erster Bürgermeister*, doslovně první starosta.

V městském státě Brémy je **primátor/prezident** nazýván *Bürgermeisterem*, doslovně vrchní starosta.

Délka funkčního období primátorů/prezidentů městských států se od sebe také liší. Primátoři/prezidenti městských států Berlína a Hamburku mají funkční období dlouhé 5 let. Primátor/prezident městského státu Brémy má na rozdíl od berlínského a hamburského představitele funkční období kratší. Funkční období primátora/prezidenta Brém se odvíjí od funkčního období brémské rady/vlády, které trvá 4 roky. Brémský primátor/prezident není svým ministrům nadřazen, titulem *Bürgermeister* je v závislosti na dlouholetou hanzovní tradici označován jeden z ministrů/radních.

Primátoři/prezidenti městských států Berlína a Hamburku mají oba pravomoc si své ministry vybrat, jmenovat a také odvolat. V městském státě Brémy je vláda volena zastupitelstvem/parlamentem.

Volené zastupitelské orgány a jejich označení v městských státech nejsou rovněž identické.

V Berlíně je **zastupitelstvo/parlament**, který má 130 členů označován pojmem *Abgeordnetenhaus*, tedy poslanecká sněmovna.

V Hamburku nese **zastupitelstvo/parlament** orgán německé označení *Bürgerschaft*, tedy měšťanstvo. Je zastoupen 121 poslanci.

V Brémách je **zastupitelstvo/parlament** označován též pojmem *Bürgerschaft*. Brémský parlament má celkem 100 členů, 80 z Brém a 20 z Bremerhavenu.

V jednotlivých městských státech se liší i funkční období zastupitelských orgánů. Nejkratší čtyřleté je v Brémách. V Hamburku a Berlíně je funkční období pětileté.

Pasivní volební právo do zastupitelského orgánu městských států je také rozdílné. Pro městské státy Berlín a Hamburk je pasivní volební právo 18 let, kdežto pasivní volební právo v městském státě Brémy je poměrně vysoké, 25 let.

Zastupitelstvo/parlament má ve všech třech městských státech pravomoc předčasně ukončit své funkční období. V městském státě Berlíně a Brémy je mimo to pravomoc předčasně rozpustit zastupitelstvo/parlament přidělena i občanům, kteří tak mohou rozhodnout na základě lidového hlasování.

Výkonné orgány městských států, které řídí komunální i zemské úrovně se nazývají shodně Senát (*Senat*). Senátem v českém prostředí rozumíme **radu/vládu**. Jednotlivé senátory/radní lze poté označovat jako ministry.

Organizace vrcholných institucí je v Brémách nejsložitější, neboť se nejedná o typický městský stát sestávající z jednoho města. Z toho plyne, že část městského státu Bremerhaven má také své vlastní vrcholné instituce.

7.3 Správní úroveň

Porovnávané městské státy se od sebe liší velikostí, počtem obyvatel, ale také počtem nižších samosprávných jednotek.

Všechny městské státy jsou dále členěny na různý počet obvodů, které vykonávají na svém území samosprávnou činnost. Nejedná se o teritoriální státy, kde menší územně samosprávné celky tvoří obce. Spíše toto členění reflektuje správní strukturu statutárních měst, která se člení na obvody či městské části.

Obvodní úroveň je v městském státě Berlíně reprezentována obvodním shromážděním a obvodním úřadem, přičemž obvodní shromáždění představuje orgán zastupitelský a volený. V těchto dvou zemích se však liší název vrcholného představitele obvodu, voleného městských shromážděním, pro Berlín – obvodní starosta (*Bezirkbürgermeister*) a pro Hamburg – vedoucí obvodního úřadu (*Bezirksamtleiter*). V Brémách jsou spravovány tzv. místními úřady (*Ortsamt*), v jejichž čele stojí tzv. vedoucí místního úřadu (*Ortsamtsleiter*).

Z výše zmíněného plyne, že mezi porovnávanými subjekty skutečně existují rozdíly. Původní hypotéza byla potvrzena. Městské státy nejsou identické. Přesto lze vyzorovat jisté podobnosti, např. členění do obvodů. Městské státy se snažily rozčlenit svá území na nižší územně administrativní jednotky, na které by mohly delegovat i část úkonů státní správy.

ZÁVĚR

Předmětem bakalářské práce byly tři spolkové země v SRN se zvláštním statutem, městský stát Berlín, Hamburk a Brémy.

Na základě zjištěných poznatků lze konstatovat historické zakotvení městských států v německé správní struktuře. Díky zvyklostem a tradicím si po stovky let udržovaly svá silná postavení. Již od středověku byly tyto jednotky prezentovány jako svobodná města a později jako státy. Ve své době města představovala velmi důležitá obchodní střediska, především díky obchodnímu sdružení hanze.

Jako zásadní úskalí práce se ukázalo být odborné názvosloví, tedy problematika překladu jednotlivých orgánů a institucí v jednotlivých městských státech.

V práci nebylo možné používat doslovné překlady, neboť doslovný překlad často nelze v našem prostředí aplikovat. Což pozorovatele dezorientuje v dané problematice. Proto bylo nutné použít názvosloví, které je českému čtenáři v domácím prostředí známé.

Jako příklad uvedme označení pro starostu – primátora. Německý odborný jazyk používá hned tři různé ekvivalenty, kdežto český překlad existuje pouze jeden, resp. dva, protože se v městských státech prolíná rovina městská a zemská. Díky tomu můžeme hovořit buď o primátorovi města, pokud bereme v potaz rovinu městskou. Nebo o prezidentovi městského státu, pokud se zabýváme úrovní zemskou.

Největším nedostatkem při zpracovávání práce byla špatná dostupnost, či dokonce absence českých odborných publikací a zdrojů, zabývajících se městskými státy v SRN, resp. německou veřejnou správou. České materiály sice existují, ale většinou jsou v nich jednotlivé pojmy přeloženy chybně či doslovně a nezapadají do kontextu řešené problematiky. Jedním takovým dokumentem je kupříkladu Česko – německý a Německo – český slovník vybraných odborných výrazů z oblasti veřejné správy, jehož aktualizované vydání zaštiťuje dokonce Ministerstvo vnitra ČR. I zde, po konzultacích s vedoucí práce, byly některé pojmy významově i překladatelsky používány chybně.

Všechny tři městské státy mají stejný status a označení. Tento fakt může evokovat shodnost či podobnost jejich vnitřní struktury a řídicích mechanismů. Avšak došlo k potvrzení stanovené hypotézy, která predikovala existenci rozdílů mezi sledovanými jednotkami.

Problematika městských států v SRN se mi i po vypracování bakalářské práce jeví jako velice zajímavá, ale složitá. Lze rozumět absenci česky psané literatury, neboť práce s odborným německým jazykem je poměrně komplikovaná. Jeden z dalších kroků může vést k vypracování správných překladových materiálů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

- ADAMOVIÁ, Karolina a Ladislav KŘÍŽKOVSKÝ. Základy politologie. 2. dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.
- BRŮŇA, Miroslav. Veřejná správa (Po startu reformy). Praha: Tiskárna VM, 2002
- FRAUDE, Andreas a Matthias LLOYD. Kommunalpolitik in Hamburg. In: KOST, Andreas a Hans-Georg WEHLING (Hrsg.). Kommunalpolitik in den deutschen Ländern: Eine Einführung, 2. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2010.
- HALÁSKOVÁ, Martina. Veřejná správa a služby v zemích Evropské unie. 1.Vyd. Ostrava: VŠB-TU, 2012.
- HLOUŠEK, Vít, Lubomír KOPEČEK a Jakub ŠEDO. Politické systémy. 1. vyd. Brno: Barrister, 2011.
- HOFFMANN, Hansjoachim akt. Ferdinand SCHWENKER. Kommunalpolitik in Berlin. In: KOST, Andreas a Hans-Georg WEHLING (Hrsg.). Kommunalpolitik in den deutschen Ländern: Eine Einführung, 2. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2010.
- IVORY, Michael. Velký průvodce national geographic: Německo. Brno: Computer Press, a.s., 2007.
- KUBATOVÁ PITROVÁ, Miroslava. Německá komunální politika: Bavorské a saské obce. Praha: ARSCI, 2014.
- LACINA, Karel a Vladimír ČECHÁK. Evropské systémy veřejné správy. Praha: EUPRESS, 2005.
- LACINA, Karel. Evropská veřejná správa. Praha: EUPRESS, 2007.
- LEE, Brigitte. Berlin. 1st ed. (1994/1995). English ed. Oxford, England: Berlitz, 1994.
- MÜLLER, Helmut M, Karl-Friedrich KRIEGER, Hanna VOLLRATH a Ivona ŘEZANKOVÁ. Dějiny Německa. 2. aktualisierte und erw. Aufl. Překlad František Kubů. Praha: Lidové noviny, 1995.
- NOVOTNÝ, Lukáš. Stručná historie států: Spolková republika Německo. 1. vyd. Praha: Libri, 2014.
- SCHERER, Michael. Kommunalpolitik in Bremen. In: KOST, Andreas a Hans-Georg WEHLING (Hrsg.). Kommunalpolitik in den deutschen Ländern: Eine Einführung, 2. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2010.

SIMONIS, Damien. Berlín. Brno: Computer Press, 2009.

STRAHALOVÁ, Šárka. Spolková republika Německo: koaliční proměny kancléřské demokracie. In: DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. Základní modely demokratických systémů: komparace politických systémů. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2008.

VÍTEK, Miloš. Správní věda. Hradec Králové: Gaudeamus, 1997.

WOLFRUM, Edgar. Zdařilá demokracie: Dějiny Spolkové republiky Německo od jejích počátků až po dnešek. Stuttgart: Klett-Cotta, 2008.

WOYKE, Wichard. Stichwort: Wahlen: Ein Ratgeber für Wähler, Wahlhelfer und Kandidaten. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, aktualisierte u. erw. Aufl., 2013.

Právní normativy

Bezirksverwaltungsgesetz (BezVG)

Gerichtszuständigkeitsgesetz

Grundgesetz

Verfassung von Berlin

Verfassung von Bremen

Verfassung von Bremerhaven

Internetové zdroje

AUFGABEN. Gesetzgebung. Bundesrat.de [online]. © 2015 Bundesrat [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.bundesrat.de/DE/aufgaben/gesetzgebung/gesetzgebung-node.html>.

BERLIN. Aktives und passives Wahlrecht. Wahlrecht.de [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.wahlrecht.de/landtage/berlin.htm>.

BEZIRKSÄMTER. Bezirke in Hamburg. Hamburg.de. [online]. © HAMBURG.DE [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.hamburg.de/bezirke/3740916/bezirke-hamburg/>.

BUNDESKANZLERIN. Aufgaben der Bundeskanzlerin. Bundeskanzlerin.de [online]. © 2015 Presse-und Informationsamt der Bundesregierung [cit. 2015-01-16]. Dostupné z: http://www.bundeskanzlerin.de/Webs/BKin/DE/AngelaMerkel/angela_merkel_node.html;jsessionid=D782BCF32EAD5DA59303F0036EBC3884.s2t2.

BUNDESKANZLERIN. Aufgaben der Bundeskanzlerin. Bundeskanzlerin.de [online]. © 2015 Presse- und Informationsamt der Bundesregierung [cit. 2015-01-16]. Dostupné z: http://www.bundeskanzlerin.de/Webs/BKin/DE/Kanzleramt/Aufgaben/aufgaben_der_kanzlerin_node.htm.

BUNDESLAND BREMEN. Die Geschichte Bremens. Landesportal.bremen.de [online]. © 2015 · Bremen online GmbH [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://landesportal.bremen.de/die-geschichte-bremens-33803695>.

BUNDESREPUBLIK II. Strei um Berlin. Zeitclicks.de [online]. [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.zeitclicks.de/brd2/zeitclicks/zeit/politik/dieostpolitik/streit-um-berlin/>.

BÜRGER UND STAAT. Verfassung von Berlin. Berlin.de [online]. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.berlin.de/sen/inneres/buerger-und-staat/verfassungs-und-verwaltungsrecht/verfassung-von-berlin/>.

DAS GERICHT. Geschichte. Bundesverfassungsgericht.de [online]. ©BUNDESVERFASSUNGSGERICHT [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: http://www.bundesverfassungsgericht.de/DE/Das-Gericht/Geschichte-des-Bundesverfassungsgerichts/geschichte-des-bundesverfassungsgerichts_node.html.

DAVID, Isabella. Bezirksversammlung: Wie wählt man in Hamburg-Mitte? [online]. Hh-mittedrin.de, 3. Dubna 2014. [cit. 2015-04-25]. Dostupné z <http://hh-mittendrin.de/2014/03/bezirksversammlung-wie-waehlt-man-in-hamburg-mitte/>.

DER BUNDESTAG. Funktion und Aufgaben. Bundestag.de [online]. ©DEUTSCHER BUNDESTAG [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://bundestag.de/bundestag/aufgaben>.

DER ZWEI-STÄDTE-STAAT BREMEN. Der Zwei-Städte-Staat. Landesportal.bremen.de [online]. © 2015 · Bremen online GmbH [cit. 2015-04-03]. Dostupné z <http://landesportal.bremen.de/der-zwei-staedte-staat-bremen-33803538>.

DEUTSCHER BUNDESTAG. Was macht der Bundes-Tag?. Bundestag.de [online]. ©DEUTSCHER BUNDESTAG [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: http://bundestag.de/leichte_sprache/was_macht_der_bundestag/.

Deutschland im Mittelalter. [online]. [cit. 2015-01-16]. Dostupné z: <http://deutschland-im-mittelalter.de/Wirtschaft/Hanse>.

Duden. [online]. [cit. 2015-01-16]. Dostupné z: <http://www.duden.de/rechtschreibung/Stadtstaat>.

ČERMÁK, Jindřich. Berlín (Historie – Členění – Volby) [online]. E-polis.cz, 6. duben 2005. [cit. 2015-03-21]. Dostupné z WWW: <http://www.e-polis.cz/clanek/berlin-historie-cleneni-volby.html>.

ERLEBNIS & FREIZEIT. Geschichte Hamburgs. Hamburg.de. [online]. © HAMBURG.DE [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.hamburg.de/geschichte/1776880/hamburgs-geschichte/>.

EVROPA. Německo. Mzv.cz [online]. [cit. 2015-01-16]. Dostupné z http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/nemecko/#.

FREIE HANSESTADT BREMEN. Borsenmarkt.at [online]. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: http://www.xn--brsenmarkt-ecb.at/2/_Freie_Hansestadt_Bremen_8927.de.

GRUNDLAGEN. Bezirksversammlung. Hamburg.de. [online]. © HAMBURG.DE [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.hamburg.de/grundlagen-bezirke/74146/bezirksversammlung/>.

HAMBURG (Bürgerschaftswahl). Aktives und passives Wahlrecht. Wahlrecht.de [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: <http://www.wahlrecht.de/landtage/hamburg.htm>.

HAMBUR-INFOS. Die Geschichte von Hamburg. Szene-in-hamburg.de. [online]. © 2015 Szene in Hamburg [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://www.szene-in-hamburg.de/geschichte_von_hamburg.html.

KANZLERAMT. Wahl der Bundeskanzlerin. Bundeskanzlerin.de [online]. © 2015 Presse- und Informationsamt der Bundesregierung [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: http://www.bundeskanzlerin.de/Webs/BKin/DE/Kanzleramt/WahlDerBundeskanzlerin/wahl_der_bundeskanzlerin_node.html.

KUPKA, Jaroslav. Perspektivy smíšeného modelu veřejné správy/1 [online]. Moderniobec.cz, 1. 12. 2011. [cit. 2015-04-25]. Dostupné z WWW: <http://moderniobec.cz/perspektivy-smiseneho-modelu-verejne-spravy-1>

IPARLAMENT, LANDESREGIERUNG UND BERZIRKE. Das Abgeordnetengaus. Berlin.de. [online]. © BerlinOnline Stadtportal GmbH [cit. 2015-04-02]. Dostupné z <http://www.berlin.de/berlin-im-ueberblick/politik/abgeordnetenhaus.de.htm>.

NĚMECKO: Vnitropolitická charakteristika. Spolková rada. Businessinfo.cz [online]. © Zastupitelský úřad Berlín (Německo) [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/nemecko-vnitropoliticka-charakteristika-19042.html#sec2>.

PARLAMENT, LANDESREGIERUNG UND BERZIRKE. Berliner Bezirke. Berlin.de. [online]. © BerlinOnline Stadtportal GmbH [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.berlin.de/berlin-im-ueberblick/politik/bezirke.de.html>.

PARLAMENT, LANDESREGIERUNG UND BERZIRKE. Das Abgeordnetengaus. Berlin.de. [online]. © BerlinOnline Stadtportal GmbH [cit. 2015-04-02]. Dostupné z <http://www.berlin.de/berlin-im-ueberblick/politik/abgeordnetenhaus.de.htm>.

PITROVÁ, Mirka. Obce ve Spolkové republice Německo - vývoj a současný stav [online]. E-polis.cz, 4. červen 2008. [cit. 2015-01-13]. Dostupné z WWW: <http://www.e-polis.cz/komparace/278-obce-ve-spolkove-republice-nemecko-vyvoj-a-soucasny-stav.html>.

POLITIK. Bundestag. Bpb.de [online]. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.bpb.de/politik/grundfragen/24-deutschland/40449/bundesrat>.

POLITIK & VERWALTUNG. Bürgerschaft. Hamburg.de. [online]. © HAMBURG.DE [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.hamburg.de/buergerschaft/>.

POLITIK. Wahl des Bundestages. Bpb.de [online]. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.bpb.de/politik/grundfragen/24-deutschland/40438/wahl-bundestag>.

REGIERENDER BÜRGERMEISTER. Senat. Berlin.de. [online]. © BerlinOnline Stadtportal GmbH [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.berlin.de/rbmskzl/regierender-buergermeister/senat/>.

RECHTLIGE GRUNDLAGEN. Grundgesetz. Bundestag.de [online]. ©DEUTSCHER BUNDESTAG [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: http://www.bundestag.de/bundestag/aufgaben/rechtsgrundlagen/grundgesetz/gg_03/245126.

RECHTLIGE GRUNDLAGEN. Grundgesetz. Bundestag.de [online]. ©DEUTSCHER BUNDESTAG [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: http://www.bundestag.de/bundestag/aufgaben/rechtsgrundlagen/grundgesetz/gg_04/245128.

RECHTLIGE GRUNDLAGEN. Grundgesetz. Bundestag.de [online]. ©DEUTSCHER BUNDESTAG [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.bundestag.de/grundgesetz>.

SCHUBERT, Klaus a Jürgen WAGNER. Federalismus a nové teritoriální členění: Ztroskotání spojení spolkových zemí Berlín a Braniborsko a zvláštnosti německého federalismu. Politologický časopis [online]. 1997, č. 1, s. 69-82 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z WWW:

< <http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/1997/1/199714Schubert,WagnerFedralismus%20a%20nove%20teritorialni%20cleneni.pdf>>.

SENAT. Der Senat. Rathaus.bremen.de. [online]. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.rathaus.bremen.de/senat>.

ZAHRANIČNÍ OBCHOD. Hospodářský profil spolkové země Brémy. Businessinfo.cz [online]. ©1997-2015 CzechTrade [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/hospodarsky-profil-spolkove-zeme-bremy-92.html>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Mapa obvodů v Berlíně

Příloha č. 2: Počet obyvatel v jednotlivých obvodech v Berlíně

Příloha č. 3: Čtyři okupační pásma, do kterých byl rozdělen Berlín po skončení 2. světové války

Příloha č. 4: Znak a vlajka městského státu Berlína

Příloha č. 5: Mapa hamburských obvodů

Příloha č. 6: Počet obyvatel v jednotlivých obvodech v Hamburku

Příloha č. 7: Znak a vlajka městského státu Hamburku

Příloha č. 8: Mapa městských částí v Brémách s pěti městskými obvody

Příloha č. 9: Znak a vlajka městského státu Brém

Příloha č. 10: Znak a vlajka Bremerhavenu

Příloha č. 1

Mapa obvodů v Berlíně

Zdroj: <http://www.berlin.de/berlin-im-ueberblick/politik/bezirke.de.htm>.

Na základě mapy lze v městském státě Berlíně pozorovat uspořádání obvodů, jejichž počet byl v roce 2001 zmenšen z 23 na 12. Jediné tři obvody zůstaly původní z roku 1920, jsou jimi Neukölln, Reinickendorf a Spandau. Díky sloučení obvodů byly vyrovnány počty obyvatel v jednotlivých částech města.

Příloha č. 2

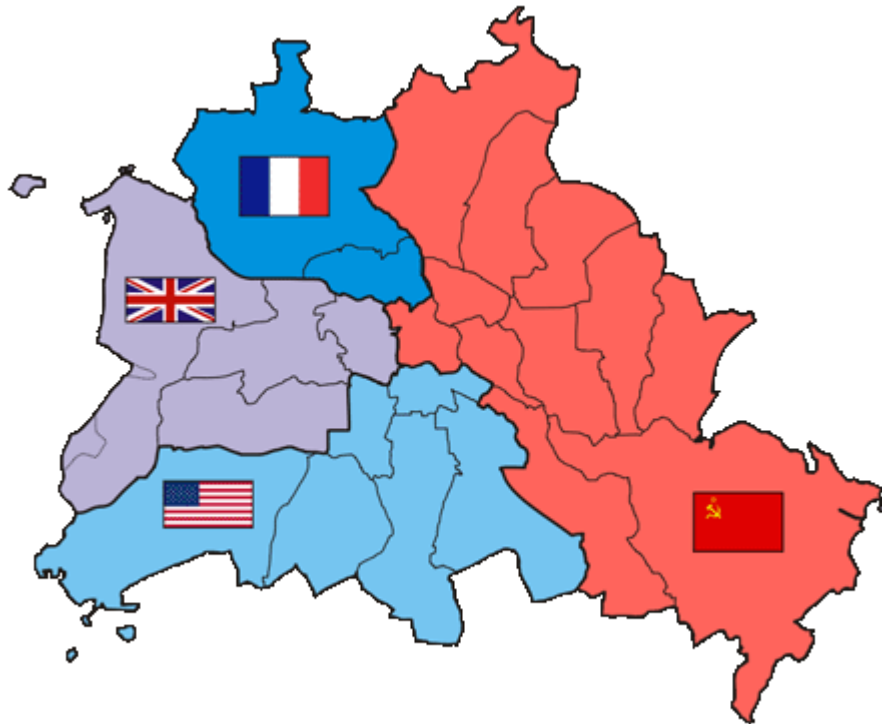
Počet obyvatel v jednotlivých obvodech v Berlíně

Obvod	Počet obyvatel
Mitte	341 117
Friedrichshain- Kreuzberg	275 601
Pankow	377 638
Charlottenburg- Wilmersdorf	324 931
Spandau	229 267
Steglitz-Zehlendorf	298 341
Tempelhof- Schönberg	335 354
Neukölln	319 658
Treptow-Köpenick	245 203
Marzahn-Hellersdorf	253 748
Lichtenberg	266 302
Reinickendorf	244 861

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z: <http://www.berlin.de/berlin-im-ueberblick/politik/bezirke.de.html>.

Příloha č. 3

Čtyři zóny, do kterých byl rozdělen Berlín po skončení 2. světové války

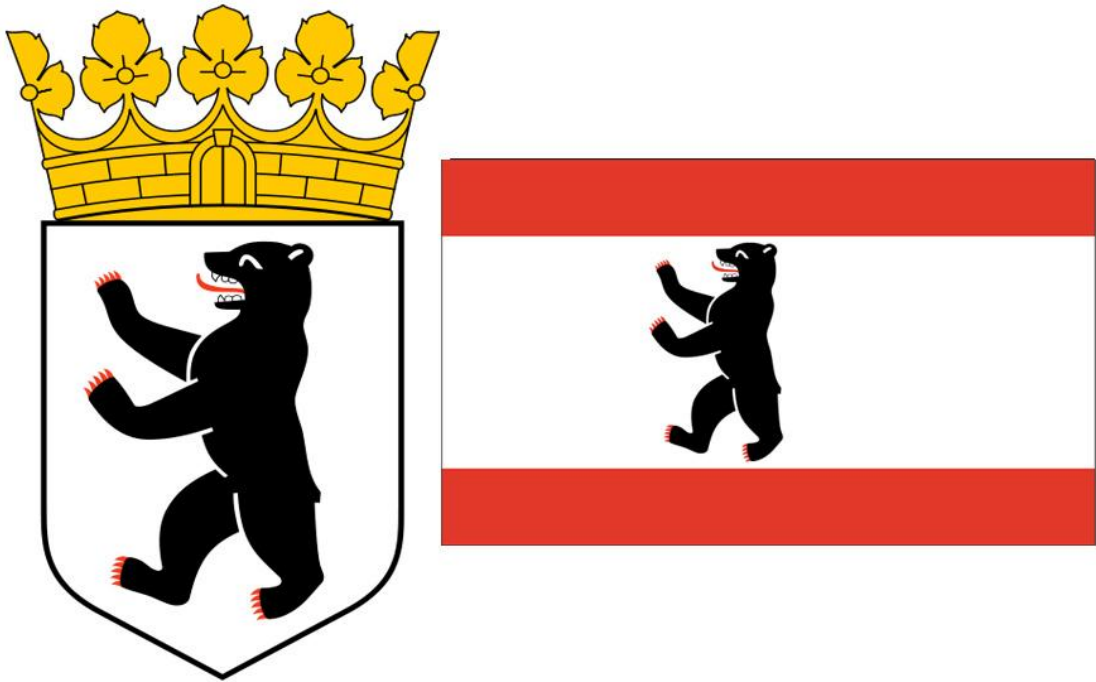

Zdroj: <http://www.berlin.de/berlin-im-ueberblick/politik/bezirke.de.html>.

Tmavě modrá barva znázorňuje zónu, která byla spravována francouzskými vojsky, fialová barva území spravovaného anglickou armádou, světle modrá označuje území spravované britskými vojsky a červenou barvou je vyznačen prostor spravovaný sovětskými jednotkami. V prostoru spravovaném západními mocnostmi vznikl Západní Berlín a na sovětském území vznikl Východní Berlín.

Příloha č. 4

Znak a vlajka městského státu Berlín

Zdroj: <http://www.bpb.de/politik/grundfragen/deutsche-demokratie/47693/wappen-und-flaggen-der-bundeslaender?show=image&k=2>.

Již ve 13. století byl pro Berlín zaveden znak, na kterém se objevoval černý medvěd s červenými drápy a jazykem. Až do roku 1919 se na znaku spolu s ním objevoval i orel, jakožto znak brandenburských zemských pánů. Součástí znaku je také zlatá koruna s motivem zdiva zakončená listy, v jejímž středu se nachází brána. Červeno-bílá vlajka s medvědem je pro městský stát Berlín používána od roku 1911.

Mapa hamburských obvodů

Zdroj:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Altona_%28Hamburk%29#/media/File:Hamburg_Subdivisions.svg.

Mapa znázorňuje sedm obvodů městského státu Hamburk. Mezi městské obvody patří: Altona, Eimsbüttel, Nord, Wandsbek, Mitte, Bergedorf a Harburg.

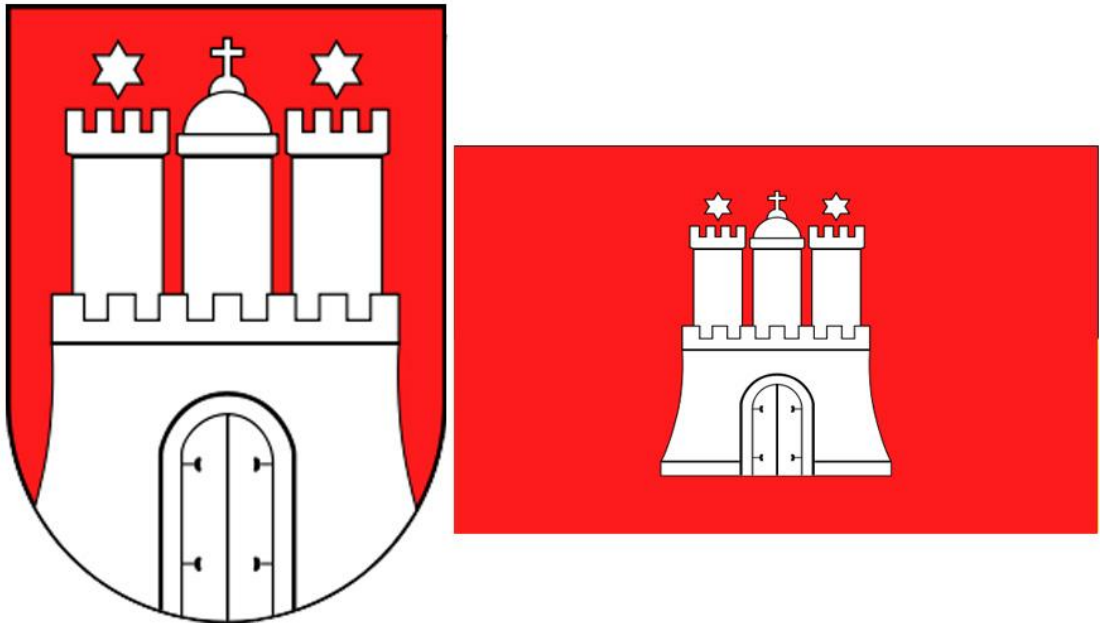
Příloha č. 6

Počet obyvatel v jednotlivých obvodech v Hamburku

Obvod	Počet obyvatel
Altona	257 250
Bergedorf	119 750
Eimsbüttel	252 000
Hamburg-Mitte	289 100
Hamburg-Nord	287 850
Hamburg	152 600
Wandsbek	412 050

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z FRAUDE, Andreas a Matthias LLOYD. Kommunalpolitik in Hamburg. In: Kommunalpolitik in den deutschen Ländern: Eine Einführung, 2. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2010.

Znak a vlajka městského státu Hamburk

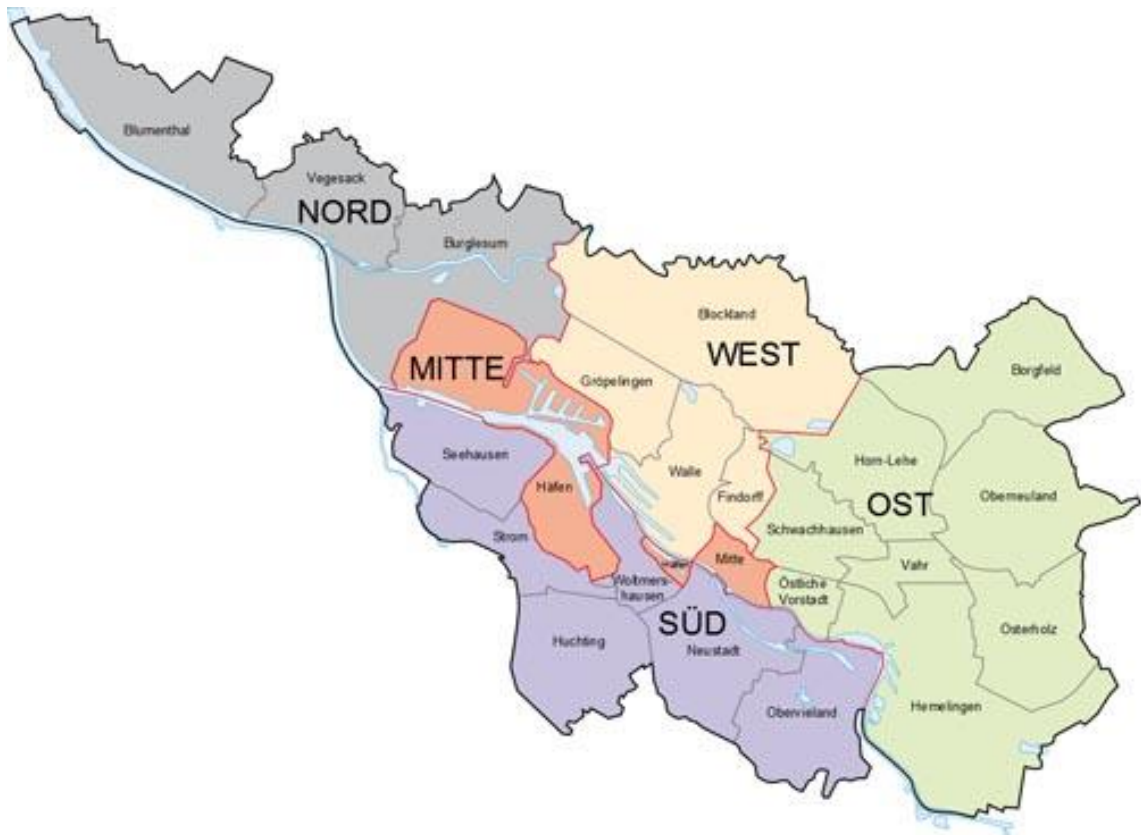

Zdroj: <http://www.bpb.de/politik/grundfragen/deutsche-demokratie/47693/wappen-und-flaggen-der-bundeslaender?show=image&k=5>.

Již na přelomu 12. a 13. století byl používán Hamburkem znak s vyobrazením hradní zdi se třemi věžemi v červeném poli. Na konci 13. století musely hamburské lodě vztyčovat červenou vlajku. Dnes je na červené vlajce vyobrazena ještě bílá hradní stěna s věžemi.

Příloha č. 8

Mapa městských částí v Brémách s pěti městskými obvody

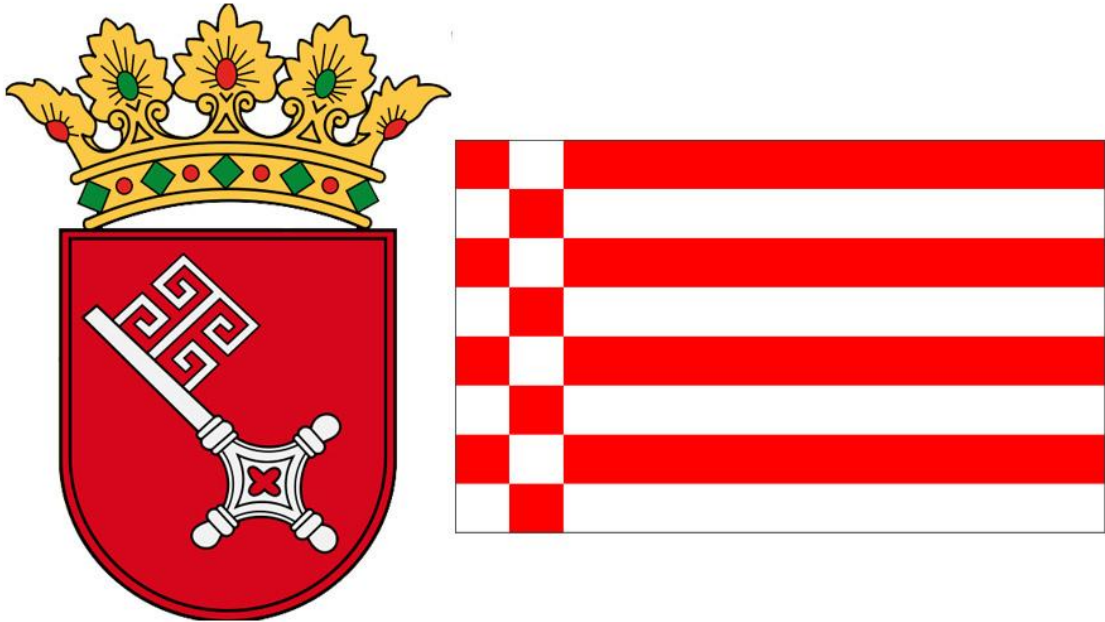

Zdroj: http://www.deutschland-d.de/bremen/bremen.html#.VRbO0fmG_s4.

Městský stát Brémy je rozdělen do pěti obvodů, jsou jimi Mitte, Nord, West, Süd a Ost.

Příloha č. 9

Znak a vlajka městského státu Brémy

Zdroj: <http://www.bpb.de/politik/grundfragen/deutsche-demokratie/47693/wappen-und-flaggen-der-bundeslaender?show=image&k=4>.

Znak stříbrného klíče v červeném poli se pro Brémy stal typickým ve 14. století. Součástí znaku je poté i zlatá pětilistá koruna, která je vyzdobena zelenými a červenými kameny. V roce 1891 se pro městský stát Brémy ustálila červeno-bílá vlajka. Barvy červená a bílá byly barvy hanzy, proto je používala mnohá členská města.

Znak a vlajka Brémského přístavu

Zdroj:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Bremerhaven#/media/File:Wappen_Bremerhaven.svg.

Znak Bremerhavenu zobrazuje loď na vodě, ve které plave stříbrná ryba. Loď má tři plachty. Na první červené plachtě je vyobrazen stříbrný klíč spolu s červeným křížem ve stříbrném poli, na modré plachtě je vyobrazena zlatá kotva, na další červené plachtě jsou vyobrazeny dvě překřížené stříbrné čepele.

Zdroj: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Bremerhaven#/media/File:Bremerhaven.png>.

Vlajka Bremerhavenu je červeno-bíla, v jejím středu je poté umístěn znak města.